west vlaanderen werkt

een uitgave van WES

Dossier: HOGER ONDERWIJS IN WEST-VLAANDEREN

Exclusieve opleidingen scoren in West-Vlaanderen

West-Vlaanderen studeert

Herstructurering van het hoger onderwijs

In de kijker: Europacollege

Provincie West-Vlaanderen
Door mensen gedreven

WES

2. 2008
Driemaandelijks:
mei - juni - juli
jaargang 50
Afgiftekantoor 8400 Oostende Mail
P209117

SYNTRA WEST

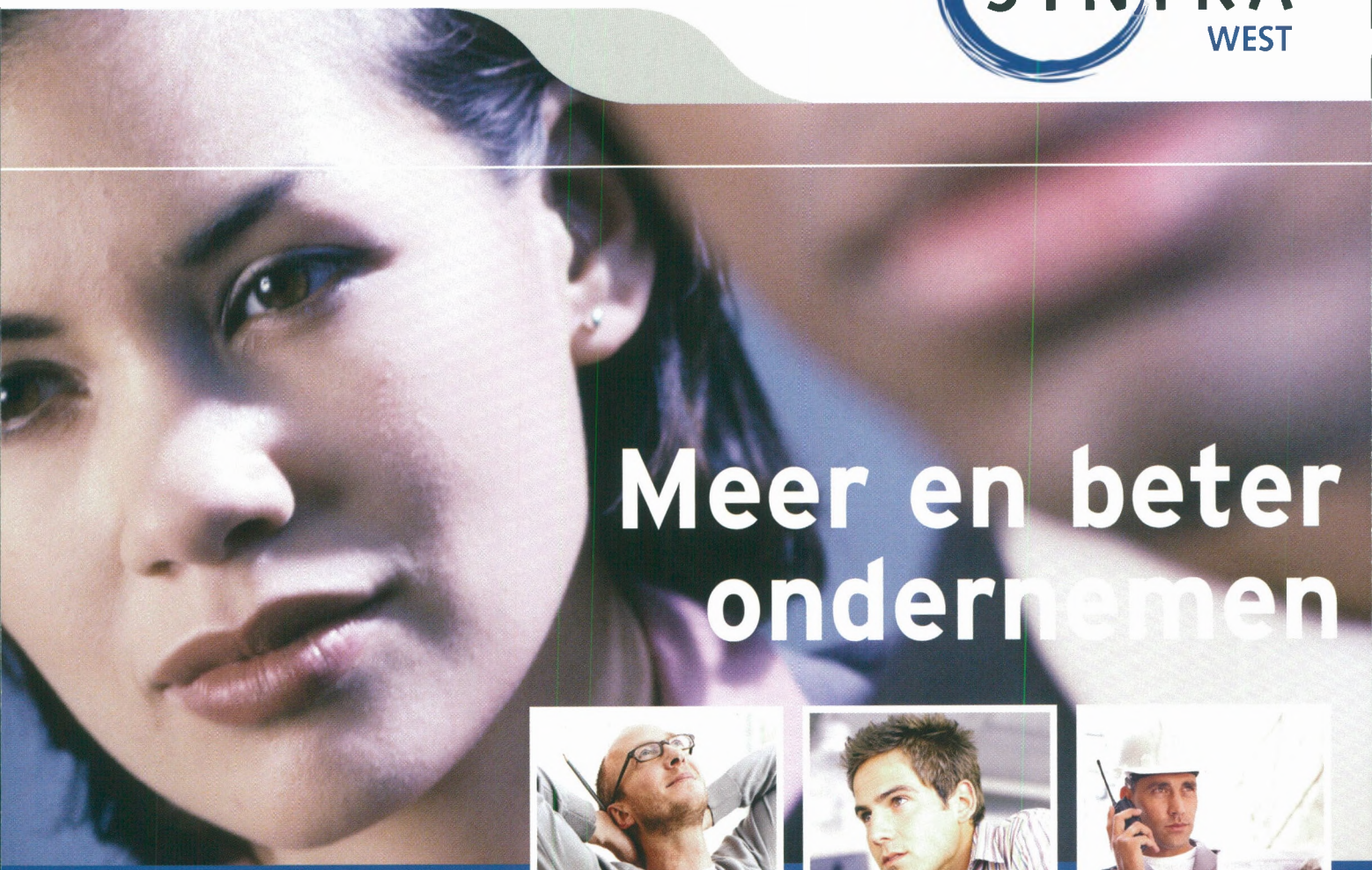

Meer en beter ondernemen

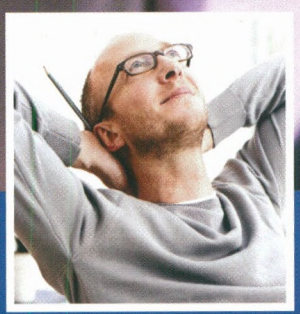

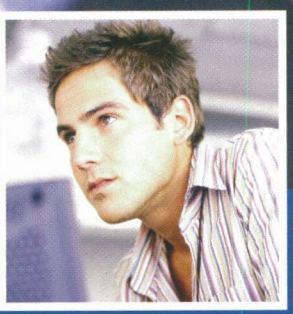

[•] www.syntrawest.be

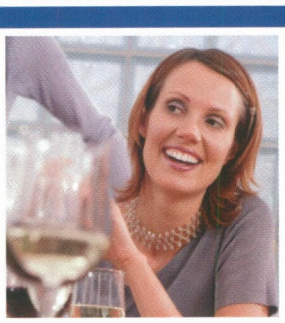

Ondernemen is als zeilen.

U bepaalt de juiste koers en zet alle zeilen bij om snel vooruit te gaan. U vertrouwt op navigatie-instrumenten en u rekent op de ervaring en inzet van uw hele team.
Maar het water is soms onstuimig en de wind kan draaien. En dan moet u uw beste stuurmanschap laten zien.

Uit welke hoek de wind ook komt, u staat er als ondernemer nooit alleen voor. U kunt rekenen op Syntra West als uw partner in grote uitdagingen. Ons engagement is: u, uw medewerkers en heel uw organisatie optimaal laten functioneren.
Via opleiding, opleidingsplanning, begeleiding en subsidieadvies.

Professionele oplossingen op korte termijn en een dynamische visie op de toekomst. Geef uw bedrijf de wind in de zeilen samen met Syntra West.

Meer en beter ondernemen met Syntra West:

- Opleiding
- Opleidingsplanning en competentiemanagement
- Begeleiding
- Subsidieadvies

Voor meer inlichtingen in verband met onze dienstverlening aan bedrijven kunt u terecht op 050 70 28 07 of via e-mail: info@syntrawest.be

[hijs de zeilen]

Syntra West vzw is erkend door de Vlaamse Regering • ISO 9001:2000 gecertificeerd

west · vlaanderen werkt

2.2008 - n° 223 - 50ste jaargang

Ten geleide:

Uitdagingen voor West-Vlaanderen 3

Hoger onderwijs in Vlaanderen: structuur, evolutie en strategie 5

Prof. dr. Piet Vanden Abeele, rector K.U.Leuven Campus Kortrijk

Exclusieve opleidingen scoren in West-Vlaanderen 10

dr. Marie Van Looveren, WES

West-Vlaanderen studeert 14

dr. Marie Van Looveren, WES

Herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen 18

Noël Vercruysse, afdeling Hoger Onderwijsbeleid, departement Onderwijs en Vorming

Hoger onderwijs vanuit een West-Vlaams perspectief 23

Lieselot Denorme, WES

Hoger onderwijs: een cruciale schakel in een economisch netwerk 27

Tom Van Welden, dienst Economie, provincie West-Vlaanderen

BEDRIJF IN DE KIJKER • **EUROPACOLLEGE** 30

REGIOSCAN: **Hoeveel jongeren participeren in het hoger onderwijs?** 34

Tanja Termote, WES

SPECTRUM 38

WES-NIEUWS 40

FISCALE FOCUS 42

COLOFON 44

PUBLICATIES WES 44

West-Vlaanderen Werkt is een uitgave van WES vzw met de steun van:

Provincie West-Vlaanderen
Door mensen gedreven

west · vlaanderen werkt

3.2008

Volgend nummer verschijnt op **25 september 2008**

TOERISME IN WEST-VLAANDEREN

Partners West-Vlaanderen Werkt 2008:

REO VEILING · dewaele vastgoed & advies · SYNTRA WEST · GOEKINT GRAPHICS · wvi

West - Vlaamse Intercommunale

publieke ontwikkelaar en beheerder van bedrijventerreinen

i n f o

tel: 050/36.71.71
Baron Ruzettelaan 35
8310 BRUGGE
www.wvi.be

- ambachtelijke zones en lokale bedrijventerreinen
- regionale bedrijventerreinen
- specifieke zones zoals:
  - luchthavengebonden bedrijvenzone
  - watergebonden bedrijvenzone
  - transportzones
  - distributiezones
- bedrijfsverzamelgebouwen
- reconversie industriële panden

www.wvi.be | www.wvi.be | www.wvi.be | www.wvi.be | www.wvi.be | www.wvi.be | www.wvi.be | www.wvi.be | www.wvi.be | www.wvi

Uitdagingen voor West-Vlaanderen

Het hoger onderwijs is de laatste jaren grondig hervormd. Het Bolognaproces, dat de mobiliteit en transparantie in het Europese hogeronderwijslandschap wil verhogen, was voor de Vlaamse overheid en de onderwijsinstellingen de aanleiding om ook in Vlaanderen strategische hervormingen door te voeren. Hervormingen die ook voor West-Vlaanderen specifieke implicaties hebben.

Prof. dr. Piet Vanden Abeele, rector van de K.U.Leuven Campus Kortrijk, bespreekt in zijn artikel de strategie van Europa voor haar hoger onderwijs en heeft onder andere aandacht voor de directe gevolgen hiervan voor het hoger onderwijs in West-Vlaanderen. Een nieuw strategisch plan met aandacht voor de toekomst van het hoger onderwijs in West-Vlaanderen is meer dan wenselijk.

Een meer algemene benadering van de doorgevoerde hervormingen kunt u lezen in het artikel van de heer **Noël Vercruysse**, afdelingshoofd van het Hoger Onderwijsbeleid, departement Onderwijs en Vorming.

Uit het artikel van **dr. Marie Van Looveren** (WES) blijkt dat het aanbod aan opleidingen in het hoger onderwijs relatief beperkt is. Door de op til zijnde rationalisatie van het hoger onderwijs dreigt dit aanbod echter nog meer in te krimpen. Het gevaar bestaat dat hierdoor minder jongeren verder studeren of dat ze hun capaciteiten niet ten volle zullen benutten. We brachten de **verantwoordelijken van HOWEST, KATHO, KHBO en K.U.Leuven Campus Kortrijk** samen en spraken met hen over de toekomst van het West-Vlaamse hoger onderwijs. Ook de rol van het bedrijfsleven komt in dit interview uitgebreid aan bod. Het is volgens de gesprekspartners namelijk van fundamenteel belang dat naast de overheid en de onderwijsinstellingen, ook het werkveld inspraak krijgt in het opleidingsaanbod. Een uitdaging voor de provincie West-Vlaanderen om dit overlegplatform te creëren?

Als het aanbod aan opleidingen binnen het hoger onderwijs zo beperkt is, waar gaan West-Vlaamse jongeren dan studeren? En waarom komen studenten uit andere provincies bij ons studeren? Dat komt u te weten in het artikel 'West-Vlaanderen studeert' van **dr. Marie van Looveren** (WES). Wilt u weten hoeveel jongeren uit uw arrondissement deelnemen aan het hoger onderwijs? **Tanja Termote** (WES) brengt in de regioscan de participatiegraad van de Vlaamse generatiestudenten in kaart.

Bedrijf in de kijker is dit keer het **Europacollege** in Brugge. Deze instelling voor postuniversitair onderwijs heeft een alumnilijst om u tegen te zeggen.

Lieselot Denorme
Redactie West-Vlaanderen Werkt

port of zeebrugge

een netwerk voor Europa

- 13 miljoen ton roroverkeer
- 20 miljoen ton container-verkeer
- 2,2 miljoen nieuwe wagens
- 1 miljoen vrachtwagens
- 20 dagelijkse verbindingen met het V.K. , Scandinavië en Zuid-Europa
- uitstekende distributie-mogelijkheden o.a. in de Maritieme Logistieke Zone (MLZ)

Havenbestuur Zeebrugge / MBZ nv
Isabellalaan 1 - 8380 Zeebrugge
Tel. 050/54 32 11 - Fax 050/54 32 24
www.portofzeebrugge.be
mbz@zeebruggeport.be

PORT AUTHORITY ZEEBRUG

©www.henderyckx.com-©dirk neyts/VHC-©MBZ

Hoger onderwijs in Vlaanderen: structuur, evolutie en strategie

Prof. dr. Piet Vanden Abeele • Vicerector en campusrector K.U.Leuven Campus Kortrijk

Het Europese hoger onderwijs (HO) zit gevat in een stroom van ontwikkelingen die naar de kern van zijn opdracht gaan. Eerder dan daar de juridische en technische kant van te belichten, richten wij ons in dit artikel op de strategische aspecten: de strategie van Europa voor haar HO en van het HO binnen de Europese ruimte. Ook directe implicaties hiervan voor de provincie West-Vlaanderen komen aan bod.

Het HO omvat het onderwijs dat volgt op het secundair onderwijs. Wij beperken ons hier tot de kern, het bachelor- en masterniveau.

Het hoger onderwijs in een Europese stroomversnelling

Europa wekt argwaan bij veel burgers. De vermeende centraliserende en uniformiserende tendens van 'Brussel' zou strijdig zijn met het hoog geprezen principe van subsidiariteit, dat stelt dat de beslissingen die op een lager niveau genomen kunnen worden niet op een hoger niveau thuishoren. Het is daarom opmerkelijk dat er weinig verzet is tegen de ingrijpende hervormingen die 'Europa' loslaat op het HO. Misschien omdat deze maatregelen hun effect pas laten voelen op middellange termijn. Misschien ook omdat het HO de vernieuwing en verandering minder schuwt.

Europa werkt hier niet in weerwil van haar burgers. Zij neemt initiatieven waar overheid én burger - in dit geval de ministers van onderwijs en de rectoren - eensgezind optreden.

Europa boekte op het stuk van de 'Europeanisering' van haar HO reeds resultaten met uitwisselingsprogramma's zoals onder meer het 'Erasmus'-initiatief. Een echte Europese HO-ruimte is daarmee echter nog niet tot stand gebracht. De nood daaraan wordt prangend, nu Europa zijn 'Lissabon-strategie' voor kennisgedreven ontwikkeling moet doen sporen met de versterking van zijn HO-stelsel. Daartoe is het nodig dat een Europese HO-ruimte tot stand komt, waarin de actoren zich onbelemmerd kunnen bewegen, waar mensen en middelen de voor hen meest geschikte plek in het HO kunnen vinden.

Het Bolognaproces

Een belangrijke stap daartoe is gezet met het Bolognaproces (naar de oude universiteitsplaats van de eerste rectorenconferentie), dat de transparantie en de mobiliteit in het HO probeert te bevorderen. De 'conferentie van Leuven 2009' wordt daarin een volgende mijlpaal. Op de keper beschouwd, gaat het over het tot stand brengen van **één open Europese HO-ruimte**, het elimineren van nodeloze belemmeringen voor en ongewenste beschermingen tegen het vrije verkeer van mensen en middelen in deze ruimte.

De kern van het Bolognaproces zit vervat in de **'BaMa'-hervorming (Bachelor-Master)**, waardoor alle Europese HO-instellingen hun curricula afstemmen op één structuur van 3-5-8 jaar. Op de eerste, uniform driejarige bachelor volgt een (meestal tweejarige) master, met tot slot eventueel de bekroning met een driejarig doctoraat.

Als alle HO-instellingen deze structuur volgen, wordt de Europese HO-'markt' transparanter en kan de mobiliteit toenemen. Dat is nog meer zo als de diploma's

'leesbaar' worden gemaakt, met bijlagen die het mogelijk maken de inhoud en het volume van een curriculum in te schatten. De kers op de taart is het **European Credit Transfer System (ECTS)**, dat een gemeenschappelijke studiewaarderingseenheid invoert (het 'credit-punt', met 60 credits voor één jaar geslaagd studiewerk), zodat men 'wisselverhoudingen' tussen verwante cursussen van verschillende instellingen kan bepalen. Zo zou, bijvoorbeeld, de UGent het college 'Principes van Biologie' van de Universiteit van Lund als gelijkwaardig kunnen erkennen met haar vak 'Inleiding tot de Biologie', voor een totaal van 5 creditpunten.

Vernieuwing en verandering in het hoger onderwijs

Of de internationale HO-mobiliteit door deze hervorming storm gaat lopen, valt nog te bezien. Wel is nu al duidelijk dat de afzonderlijke Europese staten en hun HO-instellingen deze hervorming te baat nemen om de structuur en werking van hun HO grondig te wijzigen. Dit geldt des te meer voor kleine open samenlevingen zoals Vlaanderen, die zich door hun beperkte schaal minder kunnen afschermen. Vlaanderen ziet zich bijvoorbeeld, sterker dan Frankrijk, genoopt om zich aan te passen, al was het maar aan het 'nabije' Nederlandse systeem. Vlaanderen ondergaat de volle kracht van deze hervormingen, maar loopt dan ook voorop met haar initiatieven.

Het HO ondergaat intussen ook de invloed van andere ontwikkelingen, zoals de invoering van ICT en van nieuwe onderwijstechnologieën, de stagnerende autochtone demografie en de groeiende diversiteit van de studentenpopulatie. Deze ontwikkelingen voegen zich bij het Bolognaproces tot een complexe cocktail van stimulansen tot vernieuwing.

Het Vlaamse hoger onderwijs hervormt

Ook Vlaanderen ziet dus reden en aanleiding om vernieuwingen door te voeren in zijn HO.

Van een drieledige naar een tweeledige structuur

Vlaanderen kende tot voor kort een HO-stelsel met drie lagen: het HO van het 'korte type' (driejarige curricula, met titels als graduaat en regent), het HO van het 'lange type' (hogeschoolopleidingen van vier of vijf jaar, met diploma's van licentiaat of ingenieur, wettelijk equivalent met universitaire diploma's) en het universitair onderwijs (dat benevens de opleidingen tot kandidaat, licentiaat of ingenieur, ook het doctoraat en het onderzoek organiseert).

Bij de hervorming is ervoor geopteerd om deze aftandse structuur af te voeren en enkel nog een onderscheid te maken tussen **professioneel gerichte opleidingen** (driejarige bacheloropleidingen) en **academisch gerichte opleidingen** (driejarige bacheloropleidingen, met vervolgens een- of tweejarige masteropleidingen). Daar waar professioneel gerichte opleidingen de klemtoon op het functioneren in het beroep en op de toepassing leggen, hebben academisch gerichte opleidingen een meer conceptuele, onderzoeksgesteunde en onderzoeksparticiperende aard. Deze verschillen zijn uiteraard niet absoluut. Figuur 1 toont de huidige structuur van het Vlaamse HO.

Figuur 1
Huidige structuur van het Vlaamse hoger onderwijs

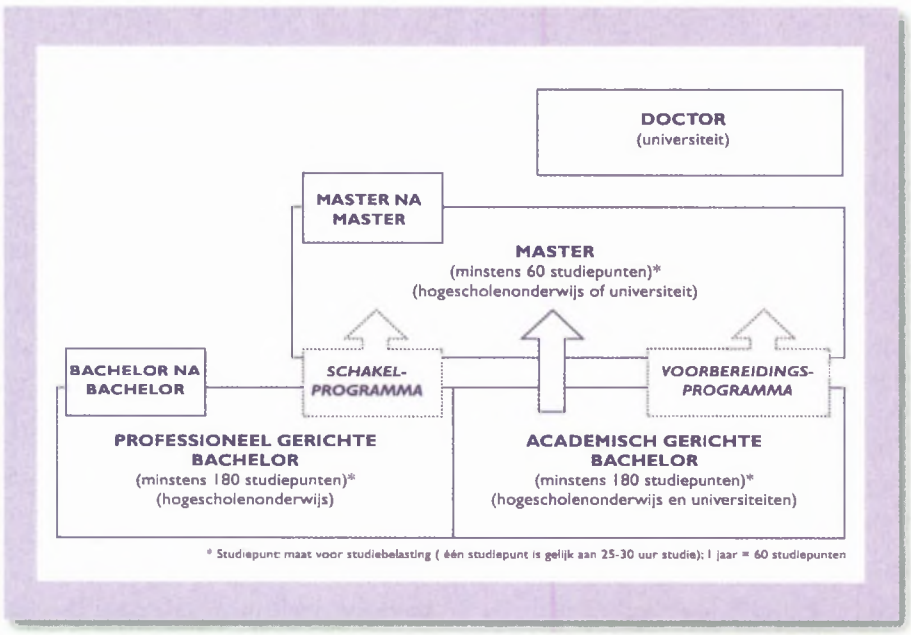

De opleidingen van het 'lange type' zullen straks bij het academische niveau horen. Zij zijn vandaag in de regel meer praktijkgericht en minder onderzoeksgesteund dan de universitaire opleidingen. Om hun 'academisch karakter' waar te maken, is nog een hele weg af te leggen. De 'academisering' zou moeten doorlopen zijn tegen 2013. Om zich te 'academiseren' zoeken deze opleidingen de begeleiding en het gezelschap van een universitaire partner in het kader van de hieronder besproken associaties.

In de provincie West-Vlaanderen zijn (slechts) twee volledige opleidingen van het lange type gevestigd, met name de opleidingen tot industrieel ingenieur in Oostende (KHBO) en Kortrijk (HOWEST), naast de academische curricula die de K.U.Leuven reeds op haar Kortrijkse campus organiseert. De provincie loopt daarmee, relatief tot de andere provincies, haar achterstand op het stuk van het aanbod van academische en universitaire curricula niet in. Vermits zij slechts enkele opleidingen herbergt die voor 'academisering' vatbaar zijn, wordt haar achterstelling zelfs relatief groter.

Van kandidatuur naar academische bachelor

In de plaats van de tweejarige universitaire kandidatuur (waarvan het diploma enkel toegang gaf tot verdere studie in dezelfde

discipline), is er voortaan een driejarige bachelor (die niet enkel toegang moet garanderen tot verdere studie, maar ook tot de arbeidsmarkt).
De overgang van kandidatuur naar bachelor houdt meer in dan louter een naamsverandering voor de eerste drie jaren van een academisch curriculum:

- in meerdere gevallen wordt de totale studieduur verlengd. De vroegere tweejarige kandidatuur is vervangen door een driejarige bachelor, de licentie vaak door een tweejarige master. Wat vroeger vier jaar studie vergde, wordt nu, of straks, op vijf jaar gebracht;
- de bachelor moet 'employable' zijn, dit diploma heeft een 'marktwaarde'. Sommige studenten zullen na de bachelor hun studie beëindigen of onderbreken. Met de voorspelde krapte aan werknemers in (West-)Vlaanderen zal het niet verbazen als de optie om te stoppen met studeren na de bachelor bijval kent;
- na de bachelor krijgt de student voortaan vaak de keuze tussen meerdere vervolgcurricula op masterniveau. Zo kan een bachelor in de taal- en letterkunde vandaag een aansluitende master in de eigen discipline volgen, maar ook in de bedrijfseconomie. Hij heeft zo twee diploma's op zak en beheerst zo ook twee disciplines.

Voor de provincie West-Vlaanderen is de overgang van een tweejarige kandidatuur naar een driejarige bachelor niet overal evident. De opleidingen van de K.U.Leuven te Kortrijk, evenals in de Kinesiologie te Brugge, waren immers beperkt tot de kandidatuur. De uitbreiding daarvan met één jaar, om de volledige bachelor te kunnen aanbieden, heeft financiële implicaties waaraan de hervormers weinig aandacht schonken.

Flexibilisering

Op weinig plaatsen in de samenleving wordt nog enkel 'eenheidsworst' geserveerd, ook niet in het hoger onderwijs. De tijd van de strakke curriculumopbouw en studievoortgang ('een jaar is een jaar', 'wie niet slaagt moet alles overdoen', ...), is al lang voorbij. Flexibiliteit in wat, hoe, waar en wanneer men studeert is aan de orde. Het HO heeft zich, goed- en kwaadschiks, aangepast aan deze vragen en noden van de studenten en van de samenleving. Dat gebeurde soms in gespreide slagorde, met een vaak onoverzichtelijk en mogelijks onbillijk resultaat als gevolg.

Het creditstelsel biedt het HO een kans om de flexibilisering van de studie op geordende wijze door te voeren. De basis waaruit men dan vertrekt, is het '**slagen voor een vak**', eerder dan voor een studieprogramma of opleiding. Wie eenmaal geslaagd is voor een vak, heeft ook de creditpunten daarvoor verworven en kan die 'valoriseren' in alle studietrajecten waar dat vak in voorkomt, en op alle plaatsen waar dat onderwerp wordt gedoceerd. Wie alle credits heeft verworven die deel uitmaken van een bepaalde opleiding, heeft het recht op het corresponderende diploma. Flexibiliseren betekent dus onder meer dat men kan studeren op eigen ritme (de ene sneller, de andere trager), dat men zijn studierichting ('diploma') gaandeweg kan bepalen en dat men onderweg nog van studierichting kan veranderen.

Begrippen als 'student' of 'studiejaar' worden relatief: iemand die halftijds studeert, is ook een (halve) student; wie twee jaar geleden begon met zijn studie, kan zeggen dat hij nu zijn 'derde jaar' ingaat... De financiering van de studie (bijvoorbeeld via studiegelden, studiebeurzen) en van de onderwijsverstrekkende instellingen (bijvoorbeeld de toekenning van werkingsmiddelen in functie van het aantal 'studenten') wordt dezer dagen afgestemd op deze flexibele studieorganisatie en op het creditstelsel.

De mogelijkheid om flexibel om te gaan met de studie hangt in grote mate af van de keuzemogelijkheden die ter beschikking staan. In de mate dat de provincie minder en slechter bedeeld is met haar aanbod van HO, worden er ook beperkingen gelegd op de kansen van de jongeren om hun 'recht' op flexibiliteit uit te oefenen.

Bruggen tussen professionele en academische opleidingen

Een sterke afscheiding tussen het professionele en het academische HO staat haaks op de idee van flexibilisering (en ook op die van democratisering). De klassieke overgang tussen opleidingen was tot nog toe vaak een 'neerwaartse' en minder positieve ervaring: wie het op het 'hogere' niveau niet kon waarmaken, stapte vaak over naar een 'lager' niveau (het 'watervalmodel', bijvoorbeeld van universiteit naar hogeschool). Slechts weinig jongeren die het aankonden, sprongen in omgekeerde richting over van het professionele niveau naar de universiteit (het 'zalmmodel').

Het zalmmodel geniet vandaag de voorkeur: geleidelijke progressie naar hogere studieniveaus, naarmate men vertrouwen krijgt in zijn kunnen. Daartoe zet men overgangsstructuren op, in het bijzonder tussen het professionele en het academische niveau. Dit gebeurt onder de vorm van schakelprogramma's (om te 'schakelen' naar de beoogde academische bachelor) of van verkorte bachelorprogramma's (om de academische bachelor te verwerven in het domein van de reeds behaalde professionele bachelor).

Gelet op de geringere participatie van jonge West-Vlamingen aan het academisch onderwijs en op het beperkte aanbod van academische curricula in de provincie West-Vlaanderen, is het derhalve van belang dat deze 'bruggen' en overgangsstructuren lokaal volledig aanwezig zijn.

Associaties van hogescholen rond een universiteit

Zoals hoger vermeld, zoeken hogescholen met programma's van het lange type aansluiting bij een universiteit van hun keuze, die hun 'academisering' begeleidt. Ze 'associëren' zich met een universiteit. Zo ontstaan netwerken van HO-instellingen, de 'associaties', telkens geschaard rond een universiteit. De Vlaamse overheid schiep het wettelijk kader voor de vorming en werking van deze associaties, en had daarbij nog verdere doelstellingen voor ogen dan enkel de academisering van de opleidingen van het lange type. Ook de professionele opleidingen, dus ook de hogescholen met enkel professionele opleidingen, dienden aan te sluiten bij een associatie.

Binnen het bestek van de associaties vallen ook opdrachten zoals het rationalise-

ren van het aanbod van opleidingen, het benutten van mogelijke synergieën tussen instellingen en opleidingen, het opzetten van bruggen tussen professionele en academische opleidingen, e.d.

Figuur 2
Aantal studenten in de verschillende associaties

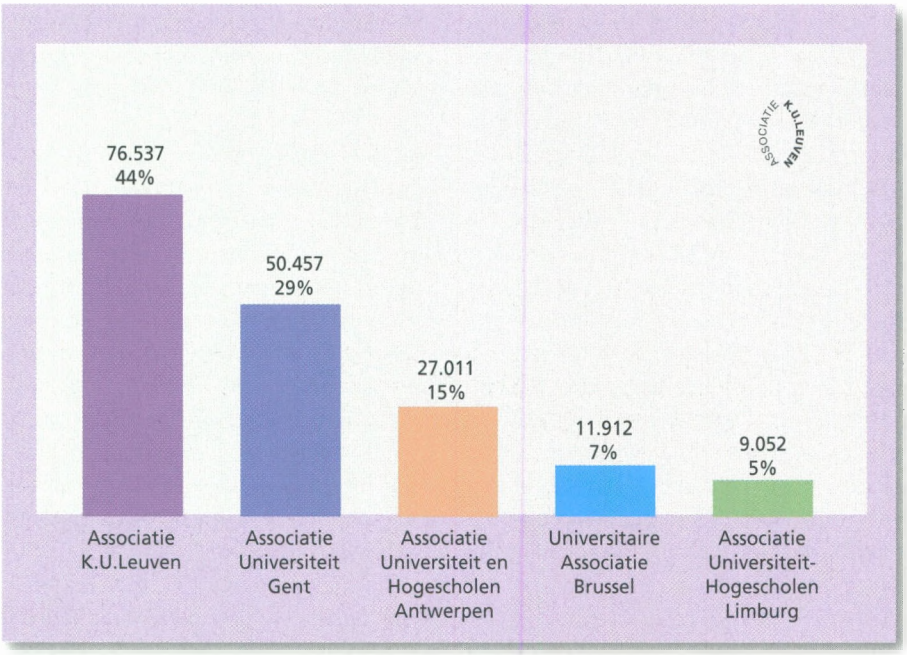

Bron: beperkte statistiche telling van studenten in het hoger onderwijs van het Departement Onderwijs, 31 oktober 2006 (enkel studenten in basisopleiding)

Figuur 3
Aantal studenten in de verschillende associaties, naar opleiding

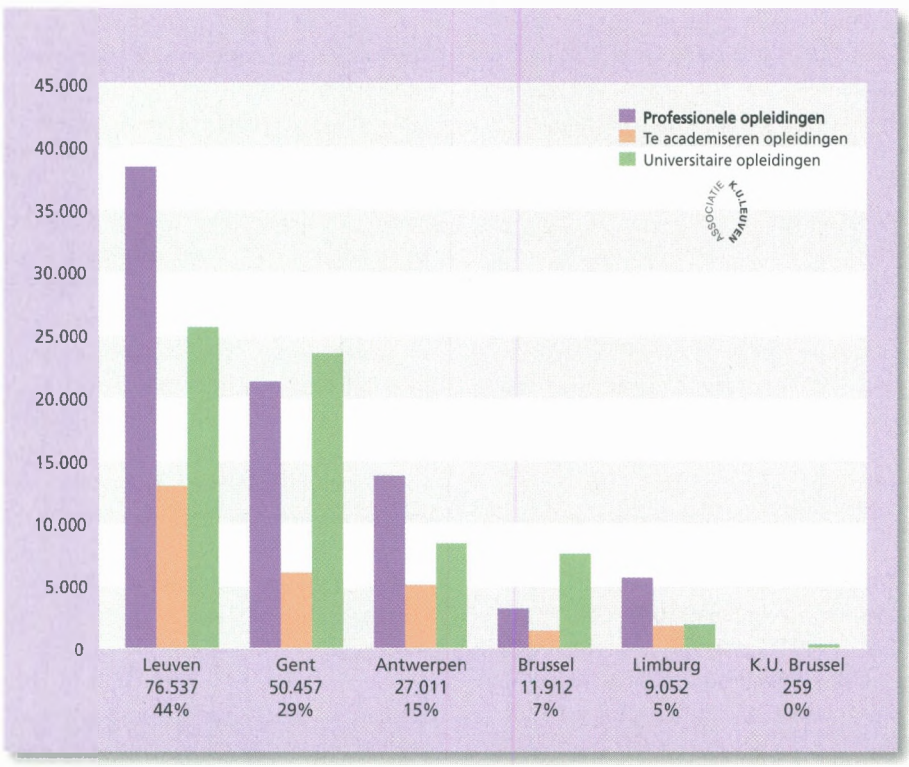

Bron: beperkte statistiche telling van studenten in het hoger onderwijs van het Departement Onderwijs, 31 oktober 2006 (enkel studenten in basisopleiding)

De West-Vlaamse hogescholen sloten zich aan bij de associatie rond de UGent (de hogeschool West-Vlaanderen) en de associatie rond de K.U.Leuven (de Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen en de Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende; de campus Kortrijk van de KULeuven behoort uiteraard ook tot deze associatie). Er zijn dus twee 'universitaire systemen' actief op het grondgebied van de provincie West-Vlaanderen, om er samen de taart van het HO te bakken, en om die taart te verdelen. Vooral wat het eerste betreft, is de vraag wat deze associaties zal motiveren om het HO in de provincie ter harte te nemen.

Autonomie en verantwoordelijkheid

De Vlaamse overheid wenst de HO-instellingen meer autonomie te geven. Daartegenover staat dat zij bereid moeten zijn individueel, als associatie en ook collectief, hun verantwoordelijkheid op te nemen en daarover verantwoording af te leggen tegenover de samenleving.

Die autonomie reikt vooralsnog niet tot het domein van de programmatie, de vrijheid om zelf te bepalen welke opleidingen men wenst aan te bieden. De instellingen moeten zich tot nader order houden aan de bestaande, decretaal vastgelegde beperking van hun onderwijs tot bepaalde opleidingen en tot een geografisch vestigingsgebied. Het is begrijpelijk dat in een stelsel met een (weliswaar karige) 'derde betaler', het principe 'vrijheid, blijheid' niet onbeperkt kan gelden. Maar dit heeft ook als gevolg dat de achterstand van de provincie West-Vlaanderen op het gebied van het HO-aanbod wordt bevroren.

De overheid verwacht terecht dat het HO zuinig en innoverend omspringt met de middelen die de maatschappij aanreikt voor het verzorgen van de opdracht van onderwijs, onderzoek en maatschappelijke dienstverlening. De eerste en onmiddellijke verwachting is dat het HO overgaat tot verdere rationalisering door te wieden in een soms overdadig en vaak overlappend onderwijsaanbod. De associaties zijn gekozen als instrument om deze rationalisatie door te voeren. Om de rationalisatie-inspanningen een kans te geven, zijn de HO-instellingen overeengekomen om voor een

bepaalde tijd geen nieuwe opleidingen meer te programmeren; ook zijn er financiele tegemoetkomingen om het stopzetten van opleidingen verteerbaar te maken. Op dit ogenblik legt men de hand aan een lijst van opleidingen in de 'gevarenzone'. Ook West-Vlaanderen ligt op bepaalde punten in het vizier. De vrees is dat haar huidige achterstelling in het onderwijsaanbod leidt tot nog verdere achterstelling.

De huidige restricties op het HO zullen op termijn minder stroken met de idee van flexibilisering en van autonomie van de instellingen, en met de wens om de innovatie via nieuwe opleidingen en nieuwe onderwijsvormen te stimuleren. Men kan hier gaandeweg meer vrijheid en initiatief verwachten, maar dan binnen de financiele beperkingen van de toegestane overheidsmiddelen en binnen de afspraken die op kwantitatief en kwalitatief gebied zijn gemaakt. Het programmeren van nieuwe opleidingen is voortaan overigens afhankelijk van het advies van onafhankelijke instanties, waarvoor Vlaanderen samen met Nederland optrekt. In dit verband valt het op dat het Vlaamse HO-systeem zich geleidelijk meer afstemt op Nederland, en minder op Franstalig België.

Tot besluit: een strategisch plan voor het HO in de provincie West-Vlaanderen?

De provincie kan beter niet passief de geschetste omwentelingen in het HO ondergaan. West-Vlaanderen is historisch karig bedeeld met HO en kent daardoor een ontoereikende participatie van haar jeugd in dat onderwijsniveau, en van haar HO-instellingen in de Vlaamse onderzoeksinspanningen.

Het nu reeds beperkte aanbod aan opleidingen dreigt verder te versmallen door de op til zijnde rationalisatie. Dat legt dan weer een hypotheek op de kansen om in de regio een kennisgedreven groei te realiseren.

Dit alles wijst op het belang voor de provincie West-Vlaanderen om een strategie te formuleren voor de ontwikkeling van haar HO en om deze strategie systematisch te helpen uitvoeren.

De **kernelementen** van een dergelijke strategie zouden ons inziens moeten zijn:

- het behouden en bewaken van het basisaanbod aan HO in de regio: behouden van wat aanwezig is, met bereidheid tot rationaliseren op voorwaarde dat ook evidente leemten opgevuld worden;
- een geprofileerd eigen aanbod aan HO in de provincie: de inspanningen die men levert moeten resulteren in een aanbod aan HO dat zich op specifieke punten differentieert van wat in andere regio's aangeboden wordt;
- ontwikkelen van eigen polen van kennisontwikkeling en, daarvan afgeleid, een aanbod aan nieuwe opleidingen. Om te delen in de Vlaamse inspanningen voor kennisgedreven groei, dient de provincie prioriteiten vast te leggen voor de domeinen waarop haar instellingen van HO en van onderzoek zullen inzetten. De aldus verworven kennis kan de basis zijn voor een eigen en specifiek aanbod van opleidingen;
- investeren in innoverende onderwijsvormen: waar de provincie minder bedeeld is met traditionele opleidingen en onderwijsvormen, is zij ook minder geremd om te innoveren, zo kan zij bijvoorbeeld sterke competenties ontwikkelen op het vlak van permanente vorming van ICT-gesteunde onderwijsverstrekking. ■

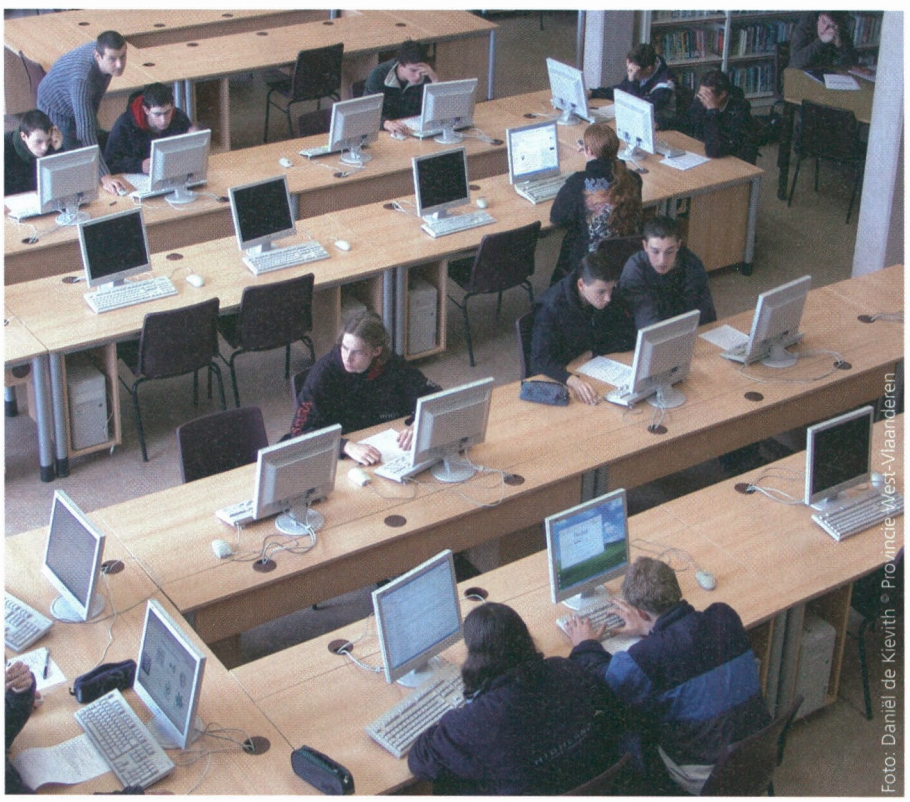

Foto: Daniël de Kievith © Provincie West-Vlaanderen

Samenvatting

Het Vlaamse hoger onderwijs zit in een stroomversnelling. Het Bolognaproces, dat een meer geïntegreerde Europese Hoger Onderwijsruimte tot stand wil brengen, is ook voor de overheid en voor de onderwijs- en onderzoeksinstellingen in Vlaanderen reden en aanleiding geweest om strategische hervormingen door te voeren.
Deze hervormingen bieden een reeks kansen om te innoveren in het hoger onderwijs en om een goede positie te veroveren in regionaal en internationaal verband.
Deze evoluties en hervormingen hebben ook voor West-Vlaanderen specifieke gevolgen. Een geëigend strategisch antwoord hierop is wenselijk.

Exlusieve opleidingen scoren in West-Vlaanderen

Analyse van het aanbod en de aantrekkingskracht van het West-Vlaamse hoger onderwijs

dr. Marie Van Looveren • sociaaleconomisch beleid, WES

Het opleidingsaanbod in het hoger onderwijs in West-Vlaanderen is eerder gering. Het aanbod aan bacheloropleidingen beperkt zich tot zeven van de twaalf bestaande studiegebieden. Masteropleidingen zijn enkel in het studiegebied industriële wetenschappen en techniek te volgen. Opleidingen die zich kwalitatief onderscheiden van het bredere aanbod in Vlaanderen door sterk in te spelen op de interesses van jongeren en vragen vanuit het bedrijfsleven, hebben evenwel een aantrekkingskracht op studenten vanuit heel Vlaanderen.

Het opleidingsaanbod van hogescholen en universiteiten is minder eenduidig te bepalen dan vroeger. Niet alleen de instellingen zelf, ook de bredere associaties bieden opleidingen aan. Zo worden sommige opleidingen in theorie door verschillende instellingen aangeboden, terwijl ze in de praktijk maar op één locatie ingericht worden.

We concentreren ons in dit overzicht op de opleidingen die studenten binnen West-Vlaanderen kunnen volgen, eerder dan op alle opleidingen die de West-Vlaamse instellingen voor hoger onderwijs aanbieden. Het hogeronderwijsregister bevat bovendien alle geaccrediteerde opleidingen, terwijl niet alle geaccrediteerde opleidingen effectief door de instellingen worden ingericht. Het onderstaande overzicht baseert zich bijgevolg op het samenvoegen van gegevens uit het hogeronderwijsregister en de websites van de betrokken instellingen. Daarnaast komt het voor dat opleidingen geaccrediteerd zijn onder een bepaalde naam, maar ondertussen een naamsverandering ondergingen. Hier maakten we telkens gebruik van de geaccrediteerde opleidingsbenaming.

Tabel 1
Aantal opleidingen in West-Vlaanderen, verdeeld over de verschillende opleidingsvormen, academiejaar 2007-2008

Opleidingsvorm	Aantal opleidingen
Academisch gerichte bacheloropleiding	23
Professioneel gerichte bacheloropleiding	52
Masteropleiding	20
Bachelor na bacheloropleiding	13
Master na masteropleiding	1
Na- en bijscholing	2
Postgraduaat	30
Totaal aantal opleidingen	141

Bron: www.hogeronderwijsregister.be

Wat kan je studeren in West-Vlaanderen?

West-Vlaanderen telt vier instellingen en één campus die hoger onderwijs aanbieden. Hiervan zijn er drie hogescholen, *Hogeschool West-Vlaanderen*, *Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende* en *Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen*, één niet ambtshalve erkende instelling, *Europacollege Brugge* en één *universitaire campus in Kortrijk* die integraal deel uitmaakt van de Katholieke Universiteit Leuven.

De drie hogescholen en de K.U.Leuven Campus Kortrijk bieden samen 141 geaccrediteerde opleidingen aan (**tabel 1**). Het Europacollege heeft een bijzondere status omdat ze enkel post-universitaire opleidingen aanbiedt. Ze doet dit in vier studiedomeinen: European Legal Studies, European Economic Studies, European Political and Administrative Studies en EU International Relations and Diplomacy Studies.

Professionele bachelors

De drie West-Vlaamse hogescholen bieden samen 52 professionele bacheloropleidingen aan: KATHO heeft er 18, KHBO en HOWEST elk 17. **Tabel 2** geeft een overzicht van de bacheloropleidingen binnen alle verschillende studiegebieden in Vlaanderen.

Tabel 2
Aantal professionele bacheloropleidingen in de verschillende studiegebieden, academiejaar 2007-2008

Studiegebied	Opleiding	Aantal in West-Vlaanderen
Architectuur	BA in de architectuur-assistentie	1
Audiovisuele en beeldende kunst		0
Biotechniek	BA in de Agro- en biotechniek	1
Gezondheidszorg	BA in de verpleegkunde	3
	BA in de ergotherapie	2
	BA in de biomedische laboratoriumtechnologie	2
	BA in de vroedkunde	2
	BA in de voedings- en dieetkunde	1
	BA in de logopedie en audiologie	1
Handelswetenschappen en bedrijfskunde	BA in de toegepaste informatica	2
	BA in het communicatiemanagment	1
	BA in het toerisme en recreatiemanagement	2
	BA in het officemanagement	3
	BA in de journalistiek	1
	BA in de netwerkeconomie	1
	BA in het bedrijfsmanagement	2
	BA in het hotelmanagement	1
Industriële wetenschappen en technologie	BA in de multimedia en communicatietechnologie	1
	BA in de autotechnologie	1
	BA in de elektrotechniek	1
	BA in de elektronica-ICT	2
	BA in de elektromechanica	2
	BA in de mechanische ontwerp- en productietechnologie	1
	BA in de chemie	1
	BA in de luchtvaart	1
Muziek en podiumkunsten		0
Nautische wetenschappen		0
Onderwijs	BA in het onderwijs: kleuteronderwijs	3
	Ba in het onderwijs: lager onderwijs	3
	Ba in het onderwijs: secundair onderwijs	3
Productontwikkeling		0
Sociaal-agogisch werk	BA in de toegepaste psychologie	2
	BA in het sociaal werk	2
	BA in de orthopedagogie	1
	BA in de maatschappelijke veiligheid	1
Toegepaste taalkunde		0

Bron: www.hogeronderwijsregister.be

Van de 12 studiegebieden komen er 5 niet aan bod in West-Vlaanderen:,
- audiovisuele en beeldende kunst;
- muziek en podiumkunsten;
- nautische wetenschappen;
- productontwikkeling;
- toegepaste taalkunde.

Binnen de andere studiegebieden bieden de West-Vlaamse hogescholen echter vier opleidingen aan die exclusief zijn:
- BA in de architectuur-assistentie (HOWEST);
- BA in de netwerkeconomie (HOWEST);
- BA in de luchtvaart (KHBO);
- BA in de maatschappelijke veiligheid (KATHO).

Naast deze unieke opleidingen, telt West-Vlaanderen ook een aantal unieke afstudeerrichtingen en keuzetrajecten. Het hogeronderwijsregister maakt tot op dit niveau echter geen vergelijking mogelijk.

HOWEST biedt exclusieve afstudeerrichtingen (digital arts and entertainment en industrieel productontwerpen binnen de opleiding BA in de multimedia en communicatietechnologie) en verscheidene unieke keuzetrajecten aan, die bovendien nog worden uitgebreid vanaf het volgende academiejaar. Dan zullen nog eens vijf nieuwe keuzetrajecten aangeboden worden. KATHO heeft naast de exclusieve basisopleidingen ook nog drie unieke afstudeerrichtingen (eventmanagement binnen de opleiding BA in het bedrijfsmanagement, Industrial management binnen de BA in de elektromechanica en kunststofverwerking binnen de BA in de mechanische ontwerp- en producttechnologie). KHBO, tot slot, heeft nog een voor Vlaanderen unieke afstudeerrichting sport- en cultuurmanagement binnen de opleiding BA in het bedrijfsmanagement.

Academische bachelors

Van de 23 academisch gerichte bacheloropleidingen, worden er 12 gedoceerd

aan de K.U.Leuven Campus Kortrijk. Hier is sowieso geen masteropleiding aan gekoppeld binnen de provincie West-Vlaanderen. De campus beperkt zich immers doelbewust tot het aanbieden van de eerste twee bachelorjaren, waarna de studenten automatisch kunnen doorstromen naar de moederuniversiteit in Leuven (of elders) om hun bacheloropleiding te vervolmaken en een masteropleiding aan te vangen. Van de overige 11 academisch gerichte bacheloropleidingen zijn er 10 die zich situeren binnen de industriële wetenschappen en 1 daarbuiten, namelijk bachelor in de revalidatiewetenschappen en de kinesitherapie. Ook voor deze laatste is een automatische doorstroming voorzien, aangezien enkel de eerste twee bachelorjaren worden aangeboden.

Masters

Van de 20 geaccrediteerde masteropleidingen worden er slechts 12 effectief in West-Vlaanderen aangeboden, 5 door KHBO en 7 door HOWEST (**tabel 3**).
Het aanbod aan academisch gerichte bacheloropleidingen en masters in de provincie West-Vlaanderen is dus eerder beperkt.

Tabel 3
Aanbod aan masteropleidingen per onderwijsinstelling, academiejaar 2007-2008

Masteropleiding	Onderwijsinstelling
Master in de industriële wetenschappen: bouwkunde	KHBO
Master in de industriële wetenschappen: elektromechanica	KHBO
Master in de industriële wetenschappen: kunststofverwerking (EXCLUSIEF)	KHBO
Master in de industriële wetenschappen: elektronica-ICT	KHBO
Master in de industriële wetenschappen: elektrotechniek	KHBO
Master in de industriële wetenschappen: biochemie	Howest
Master in de industriële wetenschappen: chemie	Howest
Master in de industriële wetenschappen: milieukunde (EXCLUSIEF)	Howest
Master in de industriële wetenschappen: electromechanica	Howest
Master in de industriële wetenschappen: elektrotechniek	Howest
Master in de industriële wetenschappen: elektronica-ICT	Howest
Master in de industriële wetenschappen: industrieel ontwerpen (EXCLUSIEF)	Howest

Bron: www.hogeronderwijsregister.be

Enkel binnen de industriële wetenschappen kan men een mastergraad behalen.
Drie masteropleidingen die in West-Vlaanderen worden gegeven, zijn uniek voor Vlaanderen. Het betreft drie ingenieursopleidingen: master milieukunde, master industrieel ontwerpen en master kunstoffentechnologie.

Wie studeert er in West-Vlaanderen?

Aan de drie West-Vlaamse hogescholen studeren in totaal 13.667 studenten. 80,7% hiervan is afkomstig uit de eigen provincie, 12,7% uit Oost-Vlaanderen en 2,5% uit Antwerpen. Studenten uit andere provincies of gewesten zijn er amper (**tabel 4**).

K.U.Leuven Campus Kortrijk voegt hier nog 1.003 studenten aan toe. Zoals uit **tabel 5** blijkt, zijn deze studenten voor meer dan 90% afkomstig uit de provincie West-Vlaanderen.

Vier bacheloropleidingen en drie masteropleidingen worden exclusief aangeboden in West-Vlaanderen. **Tabel 6** geeft een overzicht van de studentenpopulatie in deze opleidingen, naar hun provincieafkomst.

Twee van de vier unieke bacheloropleidingen hebben een grote aantrekkingskracht buiten de provincie, namelijk de bachelor in de luchtvaart en de bachelor in de architectuur-assistentie, waarin respectievelijk 65% en 45% van de studenten afkomstig is van elders in Vlaanderen. Daarnaast zien we dat ook de master in de industriële wetenschappen: industrieel ontwerpen een grote aantrekkingskracht heeft buiten de provincie. Bijna 45% van de studenten is afkomstig van buiten West-Vlaanderen.

Eén niet-exclusieve opleiding valt sterk op wanneer we de studentenaantallen bekijken, met name de bacheloropleiding in de multimedia en communicatietechnologie. Niet alleen is dit met 1.052 inschrijvingen de grootste opleiding van West-Vlaanderen, ook de aantrekkingskracht is erg groot (**tabel 7**). Slechts de helft van de studenten komt uit de eigen provincie. 32% komt uit Oost-Vlaanderen en telkens ongeveer 7,5% uit Vlaams-Brabant en Antwerpen. Deze opleiding is weliswaar niet uniek in Vlaanderen, maar heeft wel twee unieke afstudeerrichtingen (digital arts and entertainment en industrieel productontwerpen). De nauwe samenwerking die de opleidingscoördinatoren onderhouden met de bedrijfswereld zorgen ervoor dat deze opleiding sterk inspeelt op de bestaande vraag. Dit is ongetwijfeld een van de factoren die het grote succes van de opleiding verklaart.

Tabel 4
Afkomst studenten aan West-Vlaamse Hogescholen, per provincie, academiejaar 2006-2007

Provincie	In %
Antwerpen	2,5
Brussels Hoofdstelijk gewest	0,1
Limburg	1,0
Oost-Vlaanderen	12,7
Vlaams-Brabant	2,3
West-Vlaanderen	80,7
Wallonië	0,4

Bron: Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs en Studietoelagen, verwerking WES

Tabel 5
Studentenpopulatie K.U.Leuven Campus Kortrijk, naar afkomst per provincie, academiejaar 2006-2007

	Aantal	In %
Limburg	3	0,3
Oost-Vlaanderen	58	5,8
Vlaams-Brabant	8	0,8
West-Vlaanderen	925	92,2
Andere	9	0,9

Bron: K.U.Leuven Campus Kortrijk, verwerking WES

Analyse van het aanbod

Het aanbod aan opleidingen in het hoger onderwijs is ontegensprekelijk beperkt in West-Vlaanderen. Dit is vooral historisch

Tabel 6
Studentenpopulatie in de voor Vlaanderen exlusieve opleidingen, naar afkomst per provincie, academiejaar 2006-2007

	Antwerpen	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen	Totaal
BA in de maatschappelijke veiligheid	4,1%	0,8%	3,3%	14,6%	5,7%	71,5%	**123**
BA in de luchtvaart	23,4%	0,0%	9,5%	17,5%	12,4%	35,0%	**137**
BA in de netwerkeconomie	7,4%	0,0%	0,0%	6,2%	0,0%	84,0%	**81**
BA in de architectuur-assistentie	10,3%	0,0%	10,7%	18,3%	5,6%	55,2%	**252**
MA in de industriële wetenschappen: industrieel ontwerpen	0,0%	0,0%	7,4%	29,6%	7,4%	55,6%	**27**
MA in de industriële wetenschappen: milieukunde	15,0%	0,0%	10,0%	10,0%	0,0%	65,0%	**20**
MA in de industriële wetenschappen: kunststofverwerking	11,5%	0,0%	0,0%	11,5%	3,9%	73,1%	**26**

Bron: Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs en Studietoelagen, verwerking WES

Tabel 7
Studentenpopulatie in de BA multimedia en communicatietechnologie, naar afkomst per provincie, academiejaar 2006-2007

	Antwerpen	Brussel Hoofdstedelijk Gewest	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen	Wallonië	onbekend/ niet ingevuld	Totaal
BA in de multimedia en communicatietechnologie	7,6%	0,1%	3,0%	32,1%	7,4%	49,4%	0,2%	0,1%	1.052

Bron: www.hogeronderwijsregister.be

te verklaren door het ontbreken van een volwaardige universiteit binnen de provincie. Het aanbod aan masteropleidingen beperkt zich hierdoor tot het studiedomein van de industriële wetenschappen en technologie (die vroeger tot het hoger onderwijs van het lange type behoorden). Ook het aanbod aan studiegebieden binnen de bacheloropleidingen is beperkt: 5 van de 12 Vlaamse studiegebieden, waaronder alle artistieke studiegebieden, komen helemaal niet aan bod in West-Vlaanderen. Voor de andere zeven studiegebieden is het aanbod wel goed.

Tegenover deze vaststelling dat het globale aanbod eerder gering is, staat dat de Vlaamse trend van rationalisatie en schaalvergroting in het hoger onderwijs nog niet ten einde is. Het aanbod aan opleidingen in het hoger onderwijs wordt minder op lokaal niveau bekeken, maar binnen de bredere associaties. Alle hogescholen zijn vandaag verbonden aan een universiteit in één van de vijf associaties (Universitaire Associatie Brussel, Associatie Universiteit en Hogescholen Antwerpen, Associatie K.U.Leuven, Associatie Universteit-Hogescholen Limburg, Associatie Universiteit Gent). Studenten kunnen dus vanuit de regionale hogeschool eenvoudig doorstromen naar masteropleidingen binnen de associatie. In de meeste gevallen kan men hiervoor een schakelprogramma volgen, dat soms reeds kan opgenomen worden binnen het reguliere onderwijsprogramma. Doorstroommogelijkheden zijn er dus, ondanks de afwezigheid van masteropleidingen binnen de grenzen van de provincie West-Vlaanderen, zeker en vast wel.
Tegelijkertijd zien we dat unieke opleidingen een grotere aantrekkingskracht hebben op studenten van buiten de provincie. Rekening houdend met de hoge eisen die de overheid stelt om nieuwe opleidingen in te richten, lijkt de strategie van het kwalitatieve onderscheid de meest aangewezen om de aantrekkingskracht van West-Vlaanderen als studentenregio te verhogen. Unieke opleidingen of afstudeerrichtingen en keuzetrajecten die inspelen op zowel vragen van de bedrijfswereld als aanknopen bij de interesses van jongeren, omvatten een belangrijke groeikans voor het West-Vlaamse hoger onderwijs. ■

[1] http://www.kuleuven-kortrijk.be/nl/Algemeen/welkomstwoord-rector
[2] Cf. telefonisch onderhoud met de opleidingscoördinator de heer J. Van Nieuwenhuyse, dd. 21/4/2008.

West-Vlaanderen studeert

dr. Marie Van Looveren • sociaaleconomisch beleid, WES

In dit artikel maken we een analyse van de West-Vlaamse student. In eerste instantie bekijken we het aandeel van West-Vlaamse studenten ten opzichte van het aantal 18-jarigen in de provincie, en vergelijken we deze cijfers met de andere provincies. Daarna gaan we meer in detail kijken naar de studiekeuze van de West-Vlaamse student.

Hoeveel West-Vlamingen volgen hoger onderwijs?

Tijdens het academiejaar 2006-2007 telde Vlaanderen in totaal 163.343 studenten. 62,7% hiervan studeerde aan een hogeschool, de andere 37% aan een universiteit. Zoals uit **tabel 1** blijkt, komen de meeste studenten uit de provincies Antwerpen (27,1%) en Oost-Vlaanderen (22,2%). De Limburgse studenten zijn het zwakst vertegenwoordigd. Slechts 12,6% van de alle studenten komt uit deze provincie. 18% van de totale studentenpopulatie is afkomstig uit West-Vlaanderen.

Steeds meer jongeren vatten hogere studies aan. Niet alleen in absolute cijfers is er een stijging, ook het aandeel van jongeren dat hogere studies aanvat blijft groeien. **Figuur 1** geeft per provincie de evolutie weer van het aantal generatiestudenten (studenten die voor de eerste maal zijn ingeschreven in het eerste jaar van een basisopleiding in het Vlaamse hoger onderwijs) aan de Vlaamse hogescholen en universiteiten op het totale aantal 18-jarigen binnen elke provincie.

Figuur 1
Evolutie totale aandeel studenten hoger onderwijs op 18-jarigen per provincie, 2000-2007

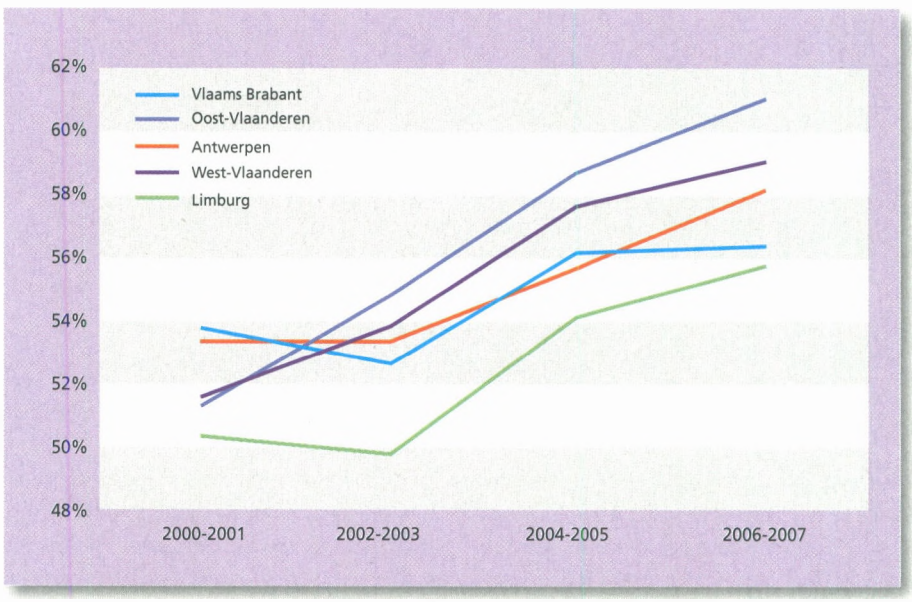

Bron: Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs en Studietoelagen, verwerking: WES, 2008

Figuur 1 toont een duidelijke stijging aan van het aantal jongeren dat deelneemt aan het hoger onderwijs. Daar waar de participatie van West-Vlaamse studenten in het academiejaar 2000-2001 in vergelijking met andere provincies eerder laag was (51,5%), is deze in 2006-2007 gestegen tot 59,1%. West-Vlaanderen heeft hiermee de

Tabel 1
Aantal studenten aan Vlaamse instellingen voor hoger onderwijs naar provincie, academiejaar 2006-2007

	Antwerpen		Brussels Hoofdstedelijk Gewest		Limburg		Oost-Vlaanderen		Vlaams-Brabant		West-Vlaanderen		Wallonië		onbekend	Totaal
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%		
Hogeschool	28.298	27,6	1.269	1,2	13.705	13,4	22.754	22,2	15.321	15,0	19.472	19,0	469	0,5	1.189	**102.477**
Universiteit	16.006	26,3	987	1,6	6.807	11,2	13.533	22,2	11.569	19,0	9.871	16,2	361	0,6	1.732	**60.866**
Totaal (absoluut)	44.304		2.256		20.512		36.287		26.890		29.343		830		2.921	**163.343**
Totaal (%)	**27,1**		**1,4**		**12,6**		**22,2**		**16,5**		**18,0**		**0,5**		**1,8**	**100,0**

Bron: Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs en Studietoelagen, verwerking: WES, 2008

Figuur 2
Evolutie deelname aan het universitair onderwijs ten opzichte van het aantal 18-jarigen per provincie, 2000-2007

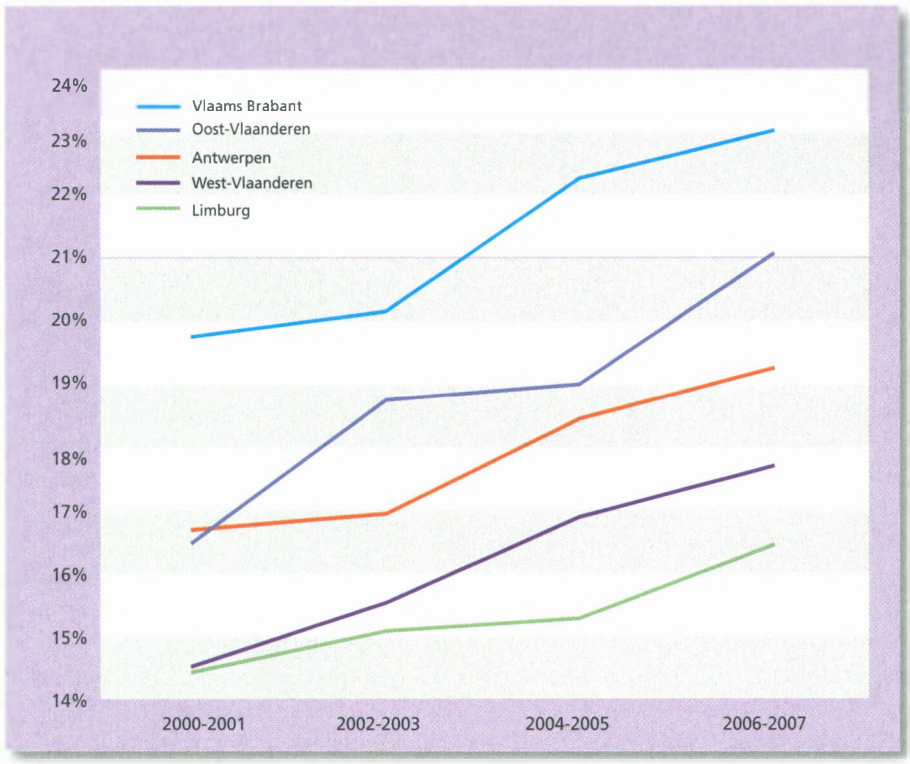

Bron: Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs en Studietoelagen, Verwerking: WES, 2008

Figuur 3
Evolutie deelname aan het niet-universitaire hoger onderwijs ten opzichte van het aantal 18-jarigen per provincie, 2000-2007

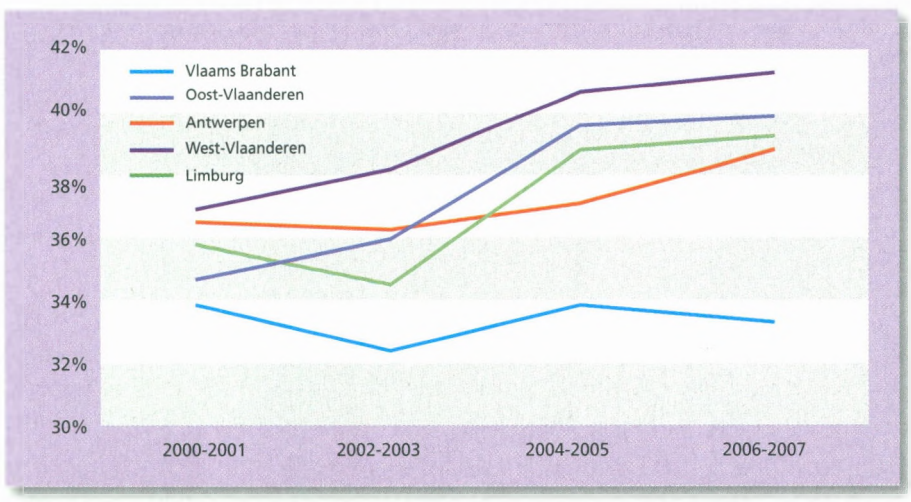

Bron: Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs en Studietoelagen, verwerking: WES, 2008

tweede hoogste participatiegraad. Er blijkt echter een sterk onderscheid te zijn tussen universiteitsstudenten en hogeschoolstudenten (zie **figuren 2 en 3**).

Wanneer we het aandeel **universitaire** generatiestudenten ten opzichte van de totale groep van 18-jarigen bekijken, scoort West-Vlaanderen laag in vergelijking met de andere provincies. In het academiejaar 2006-2007 was dit aandeel voor West-Vlaanderen 17,7%, enkel Limburg scoorde nog slechter met 16,5%. Vlaams-Brabant heeft het grootste aandeel generatiestudenten aan de universiteiten ten opzichte van het aantal 18-jarigen, namelijk 23%. Oost-Vlaanderen (21,1%) en Antwerpen (19,3%) staan op de tweede en derde plaats. Er zijn dus relatief gezien minder West-Vlaamse jongeren die een universitaire opleiding starten dan jongeren uit de provincies Antwerpen, Oost-Vlaanderen en Vlaams-Brabant.

De participatie van West-Vlaamse jongeren aan het **niet-universitaire** hoger onderwijs ligt dan weer hoger dan de participatie van jongeren uit de andere provincies. In het academiejaar 2006-2007 was de verhouding van het aantal jongeren dat aan een hogeschool studeert op het totale aantal 18-jarigen in West-Vlaanderen 41,3%.

Alle provincies kennen dus een stijging in het aandeel van studerende jongeren op het totaal aantal 18-jarigen. In alle provincies, behalve Limburg, betekent dit ook een stijging van het aantal studenten. De jaarlijkse groei van het aantal studenten verschilt echter van provincie tot provincie (zie tabel 2). Het aantal West-Vlaamse jongeren dat studeert aan de universiteit groeit jaarlijks gemiddeld met 2,2%. Deze groei is groter dan in Antwerpen (2%) en Limburg (-0,02%) waar het aantal studenten zelfs zeer licht daalt. In vergelijking met de provincies Oost-Vlaanderen (2,7%) en Vlaams-Brabant (2,5%) kent West-Vlaanderen evenwel een lager groeicijfer. De groei van het aandeel van jongeren dat studeert aan hogescholen is minder groot, en voor twee provincies zelfs negatief (Limburg en Vlaams-Brabant). West-Vlaanderen kent een matige jaarlijkse groei van 0,8%.

Tabel 2
Gemiddelde jaarlijkse groei 2000-2006 (in %)

provincie	Universiteit	Hogeschool
Antwerpen	1,95	0,58
Limburg	-0,02	-0,70
Oost-Vlaanderen	2,65	0,86
Vlaams-Brabant	2,52	-0,32
West-Vlaanderen	2,21	0,78
Vlaanderen	**2,02**	**0,24**

Bron: Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs en Studietoelagen, verwerking: WES, 2008

Waar studeren West-Vlamingen en wat studeren ze?

Tabel 3 geeft een globaal overzicht van de **instroom** in de hogescholen en maakt ook een vergelijking met andere provincies mogelijk. Uit de tabel blijkt dat de West-Vlaamse hogescholen een beperkte aantrekkingskracht uitoefenen op studenten uit andere provincies. Enkel van de Limburgse hogescholen is de aantrekkingskracht nog kleiner.

Foto: Lawrence Steen

We willen hier voornamelijk stilstaan bij de tegenovergestelde beweging, de **uitstroom**. Als West-Vlaamse jongeren niet in de eigen provincie studeren, waar gaan ze dan wel naartoe en wat studeren ze dan? Wanneer we de globale uitstroom bekijken, zowel wat betreft de universiteitsstudenten als wat betreft de hogeschoolstudenten, dan levert dit de cijfers uit tabel 4 op.

Tabel 3
Globale instroom in de hogescholen per provincie, academiejaar 2009-2007

provincie	Totaal aantal studenten	Aantal studenten uit de eigen provincie	Aantal studenten van buiten de provincie	Instroom (%)
Antwerpen	31.467	23.633	7.834	24,9
Brussels Hoofdstelijk gewest	10.957	1.053	9.904	90,4
Limburg	11.824	10.241	1.583	13,4
Oost-Vlaanderen	27.652	17.116	10.536	38,1
Vlaams-Brabant	6.910	4.347	2.563	37,1
West-Vlaanderen	13.667	11.029	2.638	19,3

Bron: Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs en Studietoelagen, verwerking: WES, 2008

Bijna 60% van de studenten uit West-Vlaanderen studeert buiten de provinciegrenzen. Enkel Vlaams-Brabant wordt ook geconfronteerd met een meerderheid van studenten die buiten de eigen provincie studeren. De grote uitstroom is in belangrijke mate toe te schrijven aan het ontbreken van een volwaardige universiteit in de provincie West-Vlaanderen, waardoor bijna 91% van de jongeren die aan de universiteit studeert dit buiten de provincie doet. De uitstroom van hogeschoolstudenten is minder hoog, maar blijft wel hoger dan in de meeste andere Vlaamse provincies.

West-Vlaamse jongeren die **universitaire studies** volgen, doen dit hoofdzakelijk in Gent. Dit geldt voor 64% van de studenten. Daarnaast gaat 22% naar Leuven en een kleine 4% naar Brussel. 9% van de West-Vlaamse universiteitsstudenten studeert in de eigen provincie, aan de K.U.Leuven Campus Kortrijk (**tabel 5**). Het gaat hier natuurlijk enkel over studenten die nog op bachelorniveau studeren en die voor vervolmaking van het volledige traject sowieso elders dienen te gaan.

Wat het onderwijs aan de **hogescholen** betreft, zien we dat meer dan de helft van de West-Vlaamse studenten in de eigen provincie studeert. Daarnaast gaat een substantieel aandeel (36,7%) van de studenten in Oost-Vlaanderen studeren en een kleine 5% trekt naar Brussel.
Bij de hogeschoolstudenten is het interessant om in detail te gaan kijken welke studies ze aanvatten buiten de provincie. Bij de analyse van het aanbod (zie artikel 'Exclusieve opleidingen scoren in West-Vlaanderen' op p.10) hebben we immers vastgesteld dat van de twaalf studiegebieden die er in Vlaanderen worden aangeboden, er vijf niet aanwezig zijn in West-Vlaanderen. Kiezen West-Vlaamse jongeren vooral voor deze richtingen of

Tabel 4
Overzicht van de uitstroom van studenten per provincie academiejaar 2006-2007

	Hogescholen				Universiteiten				Totaal			
	Totaal aantal studenten in de provincie	Aantal studenten dat in de eigen provincie studeert	Aantal studenten dat buiten de provincie studeert	Uitstroom (%)	Totaal aantal studenten in de provincie	Aantal studenten dat in de eigen provincie studeert	Aantal studenten dat buiten de provincie studeert	Uitstroom (%)	Totaal aantal studenten in de provincie	Aantal studenten dat in de eigen provincie studeert	Aantal studenten dat buiten de provincie studeert	Uitstroom (%)
Antwerpen	28.298	23.633	4.665	16,5	16.006	6.349	9.657	60,3	44.304	29.982	14.322	32,3
Brussels Hoofdstelijk gewest	1.269	1.053	216	17,0	987	755	232	23,5	2.256	1.808	448	19,9
Limburg	13.705	10.241	3.464	25,3	6.807	1.480	5.327	78,3	20.512	11.721	8.791	42,9
Oost-Vlaanderen	22.754	17.116	5.638	24,8	13.533	11.270	2.263	16,7	36.287	28.386	7.901	21,8
Vlaams-Brabant	15.321	4.347	10.974	71,6	11.569	7.101	4.468	38,6	26.890	11.448	15.442	57,4
West-Vlaanderen	19.472	11.029	8.443	43,4	9.871	901	8.970	90,9	29.343	11.930	17.413	59,3

Bron: Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs en Studietoelagen, Verwerking: WES, 2008

gaan ze ook om andere redenen dan de beschikbaarheid van het aanbod elders studeren? **Tabel 6** geeft het aandeel weer van de West-Vlaamse studenten die niet in West-Vlaanderen studeren, naar de beschikbaarheid van het studiegebied in West-Vlaanderen. In deze tabel stellen we vast dat bijna 15% van de West-Vlaamse hogeschoolstudenten buiten de provincie studeert, omdat de opleiding die ze volgen niet in de eigen provincie wordt aangeboden. Bijna 8% van de studenten die buiten West-Vlaanderen studeert, volgt een opleiding binnen het studiegebied architectuur. Aangezien binnen dit studiegebied in West-Vlaanderen enkel de exclusieve opleiding architectuur-assistent wordt aangeboden, kunnen deze studenten opgeteld worden bij de studenten die buiten de provincie gaan studeren. Ze kunnen de door hen gekozen opleiding immers niet in West-Vlaanderen volgen. Dit betekent dat zo'n 77% van de studenten een opleiding volgt in een studiegebied dat ook in West-Vlaanderen aangeboden wordt.

Een gedeelte hiervan zal gekozen hebben voor een aanbod dat enkel in een andere provincie wordt aangeboden, een ander gedeelte zal andere motieven hebben om buiten de grenzen van de provincie te gaan studeren. Zo zien we in **tabel 7** dat 27% van de West-Vlaamse studenten die buiten de provincie studeren een opleiding volgt binnen het studiegebied handelswetenschappen en bedrijfskunde. Ongeveer 19% volgt een opleiding binnen het studiegebied industriële wetenschappen en technologie, 11% binnen het studiegebied sociaalagogisch werk en nog eens 10% binnen het studiegebied onderwijs. De provincie West-Vlaanderen beschikt nochtans over een ruim keuzeaanbod binnen al deze studiegebieden, zowel tussen de verschillende instellingen voor hoger onderwijs als tussen de verschillende opleidingen binnen het studiegebied. Deze studenten laten in hun keuze voor een opleidingsplaats dus andere motieven meespelen dan de nabijheid van het aanbod. De kwaliteit van het aanbod of de keuze voor een bepaalde stad of regio om te studeren kunnen hier voorbeelden van zijn.

Tabel 5
Bestemmingen van West-Vlaamse studenten, academiejaar 2006-2007

	Hogeschool		Universiteit		Totaal	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%
Antwerpen	316	1,6	80	0,8	396	1,3
Brussels Hoofdstelijk gewest	816	4,2	374	3,8	1.190	4,1
Limburg	12	0,1	5	0,1	17	0,1
Oost-Vlaanderen	7.155	36,7	6.331	64,1	13.486	46,0
Vlaams-Brabant	144	0,7	2.180	22,1	2.324	7,9
West-Vlaanderen	11.029	56,6	901	9,1	11.930	40,7
	19.472		**9.871**		**29.343**	

Bron: Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs en Studietoelagen, verwerking: WES, 2008

Tabel 6
Studiekeuze hogeschoolstudenten buiten West-Vlaanderen naar beschikbaarheid aanbod in West-Vlaanderen, academiejaar 2006-2007

	Aantal studenten	%
Studiegebieden die niet worden aangeboden in W-VL	1.209	14,6
Studiegebieden die beperkt aanwezig zijn in W-VL (architectuur)	654	7,9
Studiegebieden die wel in W-VL aanwezig zijn	6.440	77,6

Bron: Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs en Studietoelagen, www.hogeronderwijsregister.be, verwerking: WES, 2008

Tabel 7
Studiekeuze hogeschoolstudenten buiten West-Vlaanderen naar studiegebied, academiejaar 2006-2007

	Totaal	%
Architectuur	654	7,9
Audiovisuele en beeldende kunst	481	5,8
Biotechniek	3	0,0
Gezondheidszorg	789	9,5
Handelswetenschappen en bedrijfskunde	2.250	27,1
Industriële wetenschappen en technologie	1.575	19,0
Muziek en podiumkunsten	229	2,8
Nautische wetenschappen	45	0,5
Onderwijs	872	10,5
Productontwikkeling	22	0,3
Sociaal-agogisch werk	938	11,3
Toegepaste taalkunde	432	5,2
Gecombineerde studiegebieden	13	0,2
Totaal	**8.303**	100,0

Bron: Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs en Studietoelagen, www.hogeronderwijsregister.be, verwerking: WES, 2008

Conclusie

West-Vlaamse jongeren participeren globaal gezien iets meer aan het hoger onderwijs dan jongeren uit de meeste andere provincies. Ze kiezen wel vaker voor hogeschoolopleidingen dan voor opleidingen die aan de universiteit gegeven worden. Meer dan waarschijnlijk heeft dit te maken met de afwezigheid van een volwaardige universiteit in West-Vlaanderen. Tegelijkertijd mogen we ook niet te snel conclusies trekken. We raadpleegden immers enkel cijfers over de generatiestudenten en hebben dus geen zicht op het aantal studenten dat jaarlijks binnen alle opleidingsvormen afstudeert. Is er daar nog steeds een discrepantie tussen West-Vlamingen en studenten uit andere provincies of ronden West-Vlamingen hun studieloopbaan met meer succes af?

Zo'n 60% van de West-Vlaamse studenten studeert niet in de eigen provincie. Een deel van hen kiest voor een universitaire of een hogeschoolopleiding die in de eigen provincie niet wordt aangeboden, maar zo'n drie vierde van hen kiest om andere redenen voor een instelling buiten de provincie. Wat de motieven hiervoor zijn, kunnen we in deze context echter niet achterhalen. ■

Herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen

Noël Vercruysse • afdeling Hoger Onderwijsbeleid, departement Onderwijs en Vorming

De implementatie van het Bolognaproces in Vlaanderen zorgde de voorbije vijf jaar voor een grondige hervorming van het Vlaamse hoger onderwijs. En de veranderingen gaan nog steeds door.

Het Bolognaproces[1]

De onderwijsministers van 45 Europese landen willen tegen het einde van dit decennium een significante vooruitgang boeken op een aantal vlakken. Ze zetten hiertoe **10 actielijnen** uit:

- de invoering van een vergelijkbare kwalificatiestructuur voor het hoger onderwijs;
- de invoering van een hoger onderwijssysteem gebaseerd op twee cycli: een eerste cyclus (undergraduate) van drie jaar die toegang geeft tot de arbeidsmarkt en een tweede cyclus (postgraduate) die leidt tot de graad van master of doctor;
- de versterking van de mobiliteit van studenten en staf;
- de versterking van de Europese dimensie door bevordering van de samenwerking op het vlak van curricula;
- de versterking van de samenwerking op het vlak van kwaliteitszorg;
- de invoering van een creditsysteem;
- de sociale dimensie;
- de betrokkenheid van studenten, instellingen en andere stakeholders bij het proces;
- de versterking van levenslang leren;
- de ontwikkeling van doctoraatsprogramma's als brug tussen de Europese Hoger Onderwijsruimte en de Europese Onderzoeksruimte.

Met opeenvolgende decreten in 2003 en 2004, voerde de Vlaamse overheid de volgende Bologna-afspraken in het Vlaamse hoger onderwijs in:

- invoering van de bachelor-masterstructuur;
- invoering van accreditatie ter versterking van het bestaande systeem van kwaliteitszorg;
- vorming van associaties;
- flexibilisering;
- participatie van studenten en personeel.

De bachelor-masterstructuur

Een eerste wijziging in het Vlaamse hogeronderwijssysteem betreft de omvorming van de drieledige structuur (hogeschoolopleidingen van één cyclus, hogeschoolopleidingen van twee cycli van academisch niveau en de academische opleidingen aan de universiteiten) naar de huidige tweeledige/binaire structuur. Op dit moment worden nog enkel **hoger professioneel onderwijs** en **hoger academisch onderwijs** aangeboden.

Het hoger professioneel onderwijs bestaat uitsluitend uit professioneel gerichte bachelors die georganiseerd worden aan de hogescholen.

Het academisch onderwijs omvat bachelor- en masteropleidingen die zowel in universiteiten als in hogescholen worden ingericht, binnen het kader van een associatie.
Studenten kunnen in Vlaanderen kiezen tussen verschillende soorten opleidingen:

- bacheloropleidingen:
  - initiële professioneel gerichte bacheloropleidingen,
  - postinitiële professioneel gerichte bacheloropleidingen (bachelor-na-bacheloropleidingen),
  - academisch gerichte bacheloropleidingen;
- initiële masteropleidingen;
- postinitiële masteropleidingen (master-na-masteropleidingen);
- postgraduaten en na- en bijscholingen;
- doctoraatsopleidingen.

Een overzicht van alle geaccrediteerde opleidingen is terug te vinden op de website van het Hogeronderwijsregister, via www.hogeronderwijsregister.be.

De invoering van accreditatie

Accreditatie is de formele erkenning van een opleiding door een onafhankelijke instelling. Deze erkenning bevestigt dat een opleiding aan vooraf vastgelegde minimale internationale kwaliteitsvereisten en kwalitatieve maatstaven voldoet. Voor

Foto: Provincie West-Vlaanderen

Vlaanderen treedt het Nederlands-Vlaams Accreditatieorgaan (NVAO) op. Deze instantie van deskundigen verleent accreditaties op basis van de visitatierapporten van de opleidingen.

Het Structuurdecreet van 4 april 2003 introduceerde de accreditatie als **bijkomende dimensie voor kwaliteitszorg**. Deze accreditatie is nodig om opleidingen het label 'hoger onderwijs' te laten dragen en om de graden van bachelor en master te kunnen uitreiken. De accreditatie bevestigt dat wie een opleiding voltooid heeft, de voorgeschreven leerresultaten verworven heeft.
Sinds het academiejaar 2004-2005 verloopt het proces van kwaliteitszorg bij de hogescholen en universiteiten volgens drie fasen:

- interne kwaliteitszorg;
- externe visitatie die resulteert in een openbaar rapport;
- accreditatie.

De accreditatie leidt tot een kwaliteitsverbetering, aangezien de opleidingen die niet aan de minimale kwaliteitsvereisten voldoen geschrapt worden uit het aanbod. Alle accreditatierapporten zijn te raadplegen op de website van het NVAO: http://www.nvao.net

Associatie

Een associatie is een institutionele samenwerking tussen een universiteit en één of meer hogescholen. De belangrijkste opdracht van de associaties is de verwevenheid van onderwijs in de hogeschoolopleidingen van twee cycli met wetenschappelijk onderzoek te versterken. De universiteiten binnen de associaties dragen een belangrijke verantwoordelijkheid voor het succes van het academiseringsproces.

Vlaanderen telt vijf associaties: de Associatie K.U.Leuven, de Associatie Universiteit Gent, de Associatie Universiteit en Hogescholen Antwerpen, de Universitaire Associatie Brussel en de Associatie Universiteit en Hogescholen Limburg.

Flexibilisering

Flexibilisering is een ruim begrip dat betrekking heeft op veel aspecten van het hoger onderwijs:

- de toegang tot het hoger onderwijs, met onder meer flexibele overgangen en het in aanmerking nemen van EVC (eerder verworven competenties) en EVK (eerder verworven kwalificaties);
- de leeromgeving, met onder meer andere leervormen zoals projectonderwijs, afstandsonderwijs en de integratie van ICT;
- het curriculum, met onder meer het evenwicht tussen het bepalen van het eigen programma door de student en de voorstructurering van het aanbod door de instelling;
- de organisatie van het onderwijs, met onder meer het werken binnen een jaarsysteem of binnen kleinere tijdsgehelen, studievoortgang via accumulatie;
- ...

Het Flexibiliseringsdecreet van 30 april 2004 schafte het studiejarensysteem af en voerde het creditsysteem in het hoger onderwijs in. In een **studiejarensysteem** behaalde een student(e) zijn/haar diploma na het met succes afleggen van de examens van elk studiejaar. In een **creditsysteem** behaalt hij/zij het diploma na een accumulatie van creditbewijzen. Een creditbewijs wordt uitgereikt na het met succes afleggen van het examen van een opleidingsonderdeel. De meeste instellingen hanteren ook nog een systeem van deliberaties.

Het Vlaamse hoger onderwijs kent ook een systeem voor de validering van elders verworven competenties. Na een assessment van de competenties, kan een **bewijs van bekwaamheid** uitgereikt worden op grond waarvan de student vrijstelling kan verkrijgen voor één of meerdere opleidingsonderdelen tot zelfs voor een volledige opleiding.

Naast een diplomacontract (dit zijn contracten met het oog op het volgen van een bachelor- of masteropleiding), kan een student ook een creditcontract sluiten (dit is een contract met het oog op het volgen van één of meerdere opleidingsonderdelen vooral in het kader van een leven lang leren).
Tot op zekere hoogte kan een student zelf de omvang van het diplomacontract vastleggen.

Participatie van studenten

Om de studenten bij het bestuur van een universiteit of hogeschool te betrekken, kan de instelling kiezen voor het systeem van medezeggenschap via een studentenraad of voor het systeem van medebestuur via het opnemen van studenten in de bestuursorganen.

Participatie van instellingen en personeel

Op Vlaams niveau werd het Vlaamse Onderhandelingscomité voor het hoger onderwijs opgericht (VOC). Dit comité be-

staat uit drie geledingen: de overheid, een delegatie van de besturen en een delegatie van de drie erkende vakbonden. Het VOC onderhandelt over decreten en besluiten van de Vlaamse regering die impact hebben op de arbeidsvoorwaarden van het personeel en sluit ook de CAO's voor het hoger onderwijs.

Financiering hoger onderwijs

Nieuw financieringsmodel

Het nieuwe financieringsmodel schoeit de financiering van hogescholen en universiteiten op een volledig nieuwe leest: zo wordt de financiering van de Vlaamse hogeronderwijsinstellingen afgestemd op de Bolognahervormingen, richt het nieuwe systeem zich op resultaten van onderwijs en onderzoek en heeft het oog voor meer en meer diverse studenten. Dit financieringsmodel moet een **tweede democratiseringsgolf** in het hoger onderwijs mogelijk maken. Het creëren van gelijke kansen op topkwaliteit loopt dan ook als een rode draad door het volledige systeem.

Naast het invoeren van een nieuw financieringsmodel in het hoger onderwijs, wordt ook een systeem van **leerkrediet** ingevoerd (zie infra). Het nieuwe financieringsmodel spoort hogeronderwijsinstellingen aan om zoveel mogelijk studenten te doen slagen in kwalitatief hoogstaande opleidingen, maar daartegenover staat dat ook van de studenten een zekere verantwoordelijkheid wordt verwacht. Hoger onderwijs is duur en mag niet uitnodigen tot academisch toerisme. De invoering van een systeem van leerkrediet moet de studenten dan ook aanzetten om hun eigen studievoortgang te bewaken.

Het nieuwe financieringsmodel geeft ook een aanzet tot een noodzakelijke **rationalisatie** en **optimalisatie** van het Vlaamse hoger onderwijs. Op dit ogenblik is er in de Vlaamse hogeronderwijsruimte nog steeds een te verspreid en te versnipperd aanbod in een aantal studiegebieden. Dit betekent dat er nood is aan taakverdeling en concentratie, wat de kwaliteit en de efficiëntie van het gehele hoger onderwijs ten goede moet komen.

Een nieuw financieringssysteem voor het hoger onderwijs werd reeds geruime tijd aangekondigd. In het kader van de Bolognahervormingen van het hoger onderwijs heeft de vorige Vlaamse regering de financiering van hogescholen en universiteiten losgekoppeld van de evolutie van de studentenaantallen. Deze operatie had tot doel een stabiele financiële context voor de hervormingen te creëren. Een ingrijpende hervorming van de financiering van het hoger onderwijs werd tegen 2007 in het vooruitzicht gesteld. De voorbereidingen van een nieuw integraal financieringsmodel voor het hoger onderwijs vergden echter meer tijd dan aanvankelijk ingeschat. Het huidige decreet is dan ook het resultaat van een intens voorbereidingsproces. Over het nieuwe model werd druk gedebatteerd en overleg gepleegd met alle actoren in het hogeronderwijsveld. Het nieuwe financieringsmodel trad op 1 januari 2008 in werking. Deze operatie gaat gepaard met een extra investering in het hoger onderwijs van bijna vijftig miljoen euro. Op kruissnelheid zal het budget voor hoger onderwijs met ongeveer 120 miljoen euro hoger liggen dan bij het begin van deze regeerperiode. Dit is een stijging met meer dan 10 procent.

Doelstellingen van het nieuwe model zijn:

- het bevorderen van de participatie aan het hoger onderwijs;
- het verhogen van het studierendement;
- het garanderen van gelijke kansen;
- het bewerkstelligen van een rationalisatie van het opleidingenaanbod;
- het ondersteunen van flexibele leertrajecten;
- het creëren van een omgeving om het academiseringsproces te doen slagen;
- het stimuleren en verhogen van de kwaliteit van het onderwijs en onderzoek.

Kenmerken van het nieuwe model zijn:

- een geïntegreerd model dat van toepassing is op zowel de hogescholen als op de universiteiten;
- het is een vorm van budgetfinanciering (een bepaald budget wordt verdeeld over de instellingen), de grootte van het budget varieert met sprongen afhankelijk van een stijging of daling van de financieringspunten met 2%;
- de berekeningseenheid is het financieringspunt: dit is een gewogen studiepunt;
- elke hogeschool ontvangt een sokkel en een variabel onderwijsdeel;
- elke universiteit ontvangt een onderwijssokkel, een variabel onderwijsdeel, een onderzoekssokkel en een variabel onderzoeksdeel;
- het is een mix van inputfinanciering (op basis van aantal opgenomen studiepunten) en van outputfinanciering (op basis van aantal verworven studiepunten en aantal uitgereikte diploma's);
- het variabele onderzoeksdeel is afhankelijk van het aantal behaalde diploma's van academische bachelor en master en van doctor, het aantal publicaties en het aantal citaties en het aantal nieuw benoemde vrouwelijke leden van het zelfstandig academisch personeel en het aantal nieuw benoemde leden van het zelfstandig academisch personeel komende van een andere instelling;
- er is een financieringsbonus voor studenten met een studiebeurs, voor werkstudenten en voor studenten met een functiebeperking;
- aanmoedigingspremie voor tijdige heroriëntering van studenten in het eerste jaar;
- bonus voor het stopzetten van opleidingen om de kosten van afbouw te dekken;
- bonus voor de fusie van opleidingen door de overdracht van een opleiding naar een andere instelling;
- tot 2014 kan geen enkele instelling minder ontvangen dan in 2007 (geïndexeerd).

Het "Aanmoedigingsfonds voor beleidsspeerpunten"

Het creëren en garanderen van gelijke kansen in het hoger onderwijs is één van de

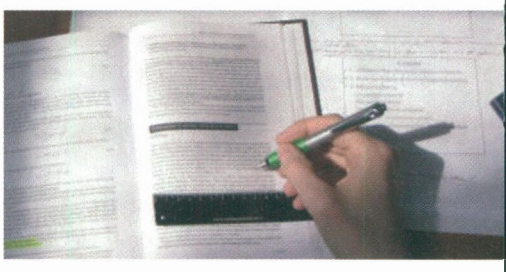

belangrijkste doelstellingen die de overheid met het nieuwe financieringsmodel wil verwezenlijken. Om dit te bereiken, wordt er op twee sporen gewerkt. Allereerst moedigt het reguliere financieringsmechanisme de instellingen aan werk te maken van een **betere oriëntering en begeleiding van studenten**. Dit is nog sterker het geval voor doelgroepstudenten en voor opleidingskwetsbare studenten, onder meer door de extra weging van studenten die behoren tot bepaalde doelgroepen. Uit gesprekken met de instellingen is gebleken dat zij deze bekommernis om gelijke kansen en diversiteit in het hoger onderwijs te realiseren, delen. Zij wensen deze beleidsdoelstelling echter te realiseren op uiteenlopende wijzen. Hierbij wordt de outputfinanciering ervaren als een te uniforme aanpak van de problematiek. Elke instelling wil eigen accenten leggen en acties ontwikkelen die aansluiten bij het eigen profiel van de instelling. Om hieraan tegemoet te komen, wordt een **aanmoedigingsfonds** in het leven geroepen. In 2008 wordt 3 miljoen euro gebudgetteerd voor dit fonds. Vanaf 2009 groeit dit bedrag aan tot 6 miljoen euro. De hogescholen en universiteiten zullen deze bedragen met eigen middelen verdubbelen. Dit is uiteraard geen gigantisch budget, maar het laat zeker toe dat alle instellingen initiatieven ontwikkelen inzake gelijke kansen en diversiteit. Een beheersovereenkomst met elke instelling legt de specifieke doelstellingen en de indicatoren vast waarmee het bereiken van de doelstellingen zal worden geëvalueerd.

Het leerkrediet

Studiesucces is een gedeelde verantwoordelijkheid van de instelling en van de student. De verantwoordelijkheid van de instelling komt tot uitdrukking in de **outputfinanciering**, die de instelling moet aansporen ervoor te zorgen dat de studenten hun opleiding voltooien. Om de verantwoordelijkheid van de studenten voor studievoortgang in het hoger onderwijs uit te drukken, krijgt elke student vanaf het academiejaar 2008-2009 een individueel **leerkrediet**. Bij de start in het hoger onderwijs bedraagt dit leerkrediet 140 studiepunten. Het aantal opgenomen studiepunten bij de inschrijving voor een bachelor- of masteropleiding in een academisch jaar wordt afgetrokken van dit leerkrediet. De verworven studiepunten worden aan het leerkrediet toegevoegd. De eerste 60 verworven studiepunten worden daarbij dubbel geteld. Op die manier wordt succes bij de start van het traject in het hoger onderwijs extra gestimuleerd en beloond en kan de student, ook na enige mislukking, zijn leerkrediet toch weer snel naar een veilige hoogte opbouwen. Inschrijvingen voor een creditcontract worden eveneens in mindering gebracht van het leerkrediet. Verworven studiepunten via een creditcontract worden aan het leerkrediet toegevoegd, met dien verstande dat er geen dubbeltelling is voor de eerste 60 verworven studiepunten.

Het creëren en garanderen van gelijke kansen in het hoger onderwijs is één van de belangrijkste doelstellingen die de overheid met het nieuwe financieringsmodel wil verwezenlijken

Alleen studenten met een positief leerkrediet zijn financierbaar. Dit betekent dat een hogeronderwijsinstelling input- noch outputfinanciering krijgt voor studenten met een negatief leerkrediet. De instelling beslist over de inschrijving van deze studenten. Als de instelling toestemming geeft tot inschrijving, dan kan ze een verhoogd studiegeld vragen. Dat verhoogde studiegeld kan ten hoogste het dubbele van het normale studiegeld zijn.

Bij het behalen van een masterdiploma wordt het initiële leerkrediet van 140 studiepunten opnieuw van het leerkrediet afgetrokken. Daarmee wordt uitgedrukt dat de publieke bekostiging van hoger onderwijs voor deze student in principe beëindigd is. Een student die hierna nog een positief leerkrediet over heeft, kan zich opnieuw inschrijven in een gefinancierde opleiding in het hoger onderwijs. Op die manier wordt studiesucces beloond. In het kader van levenslang leren wordt het leerkrediet van een student eenmalig opnieuw opgebouwd tot 60 studiepunten.

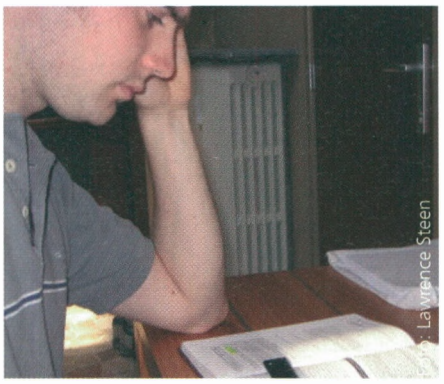

Rationalisatie

De overheid is er steeds van overtuigd geweest dat de invoering van het nieuwe financieringsmodel een momentum creëert om de rationalisering van het hoger onderwijs aan te pakken. Door de injectie van bijkomende middelen in het hoger onderwijs en het mogelijk maken van een substantiele groei in de komende jaren, zijn de voorwaarden aanwezig om ernstig werk te maken van de rationalisatie. Met de rationalisatieoefening worden volgende **doelstellingen** nagestreefd:

- een verbeterde efficiëntie en doelmatigheid van de ingezette publieke middelen;
- een verhoogde kwaliteit van de opleidingen door concentratie en taakverdeling en het bereiken van een kritische massa;
- een reductie van de werkdruk van het personeel.

De overheid wil geen top-downplan opleggen, maar wil de gehele hogeronderwijssector sterk responsabiliseren om collectief een meer rationele planning van het opleidingslandschap te ontwikkelen en daadwerkelijk te implementeren. De overheid is ervan overtuigd dat de hogeronderwijssector best zelf wordt aangesproken om het landschap en het aanbod in kaart te brengen en te optimaliseren.

De minister heeft een ad-hoccommissie - de zogenaamde Commissie Soete - samengesteld met vertegenwoordigers van de hogeronderwijsinstellingen, met de opdracht een samenhangend voorstel uit te werken voor een meer optimaal en rationeel landschap en opleidingsaanbod. Deze commissie heeft een eerste rapport[2] afgewerkt en is nu bezig aan de verdere concretisering van de aanbevelingen die vervat zijn in het eerste rapport. Voor het dekken van de kosten verbonden aan rationalisatie is er voor de komende drie jaar een bedrag van 5 miljoen euro gebudgetteerd. Dit bedrag zal onder de instellingen verdeeld worden op basis van ingediende en goed bevonden rationalisatieplannen.

Uitdagingen voor het hoger onderwijs

Het hoger onderwijs staat voor een aantal uitdagingen, zowel op Vlaams als op Europees niveau.

De **uitdagingen op Vlaams niveau** zijn de volgende:

- de verdere ontwikkeling van het hogeronderwijslandschap als gevolg van de rationalisatie van het HO; wat wordt de positie van de academische opleidingen van de hogescholen? Hoe de positie van de professionele opleidingen aan de hogescholen versterken;
- de monitoring van de effecten van het nieuwe financieringsmodel op het vlak van instroom, doorstroom en uitstroom, op het vlak van kwaliteit van onderwijs en onderzoek, ...
- er is een grote budgettaire uitdaging: de uitbouw van de onderzoekscomponent aan de geacademiseerde en in de universiteit geïntegreerde opleidingen noopt tot een extra budgettaire inspanning. Het is wenselijk dat de onderzoekscapaciteit en onderzoeksoutput van de academiserende opleidingen zo snel mogelijk op kruissnelheid komen;
- de versterking van de internationalisering van het Vlaamse hoger onderwijs;
- versterken van de rol van het professionele hoger onderwijs in de innovatie en de regionale economische ontwikkeling;
- de ontwikkeling van het hoger beroepsonderwijs als treden naar succes, werk en leren;
- de verdere ontwikkeling van het systeem van accreditatie en kwaliteitszorg na afloop van de eerste ronde accreditaties;
- vereenvoudigen van de regelgeving.

Wat het **Europese niveau** betreft, staat het hoger onderwijs voor volgende **uitdagingen**:

- het uittekenen van de Bologna 2020-strategie na de eerste conferentie in Gent op 19 en 20 mei 2008;
- welk antwoord kan het Europese hoger onderwijs geven op de grote uitdagingen: snelle technologische veranderingen, globalisering en de grote maatschappelijke vraagstukken als water, energie, armoede, klimaat, ... ■

[1] Alle documenten met betrekking tot het Bolognaproces zijn te vinden op de website http://www.bologna2009benelux.org

[2] Het rapport is te vinden op de volgende webpagina: http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/publicaties/rapport_optimalisatie_en_rationalisering.pdf

Hoger onderwijs vanuit een West-Vlaams perspectief

Lieselot Denorme • sociaaleconomisch beleid, WES

Het hogeronderwijslandschap is de laatste jaren grondig hervormd. Associaties werden aangegaan, de BAMA-structuur werd ingevoerd en rationalisatie deed haar intrede. WES bracht ***prof. dr. Piet Vanden Abeele***, rector van K.U.Leuven Campus Kortrijk, ***Piet De Leersnyder***, directeur KHBO, ***Eric Halsberghe***, directeur KATHO en ***prof. ir. Lode De Geyter***, directeur HOWEST, samen en sprak met hen over de toekomst van het West-Vlaamse hoger onderwijs.

K.U.Leuven Campus Kortrijk, KHBO en KATHO maken beiden deel uit van de Associatie K.U.Leuven. HOWEST behoort tot de Associatie Universiteit Gent.

De associatievorming had onder andere als doel de concurrentie tussen instellingen ten gevolge van een overlapping in het opleidingsaanbod af te bouwen. Is dat doel gerealiseerd?

Piet De Leersnyder, KHBO: "Uit analyses blijkt dat KATHO en KHBO zelden in elkaars vijver vissen. Een evenwichtig onderwijsaanbod in het noorden en het zuiden van de provincie West-Vlaanderen is en blijft volgens mij een goede zaak. Dubbels zijn niet noodzakelijk negatief. Zeker niet als we de bedoeling hebben om mensen binnen onze provincie te laten studeren. Als wij hier in het noorden van de provincie opleidingen stopzetten omdat er ook een aanbod in het zuiden is, dan vrees ik dat veel studenten buiten de provincie zullen trekken."

Lode De Geyter, HOWEST: "Wij stellen inderdaad vast dat als wij aan onze studenten vragen wat hun tweede keuze was om te studeren, zij meestal instellingen in Gent opnoemen. Dat duidt er eveneens op dat de opleidingen in West-Vlaanderen op dit ogenblik vrij complementair zijn. Op een paar uitzonderingen na natuurlijk, maar dat schept dan een beetje de competitie in een paar domeinen, wat ons wakker houdt."

Lode De Geyter, HOWEST: "De opleidingen in West-Vlaanderen zijn vrij complementair."

Het opleidingsaanbod wordt niet alleen binnen de associaties bepaald, ook de overheid heeft inspraak.

Piet Vanden Abeele, K.U.Leuven Campus Kortrijk: "De overheid dwingt de instellingen een beetje om werk te maken van rationalisatie. De 'Commissie Rationalisatie', waar ook de instellingen voor hoger onderwijs deel van uitmaken, ontwikkelde een aantal objectieve criteria die moeten aanduiden in welke opleidingen er nood tot rationaliseren is. Op dit moment worden de professionele bachelors onder de loep genomen, later is het de beurt aan de academische bachelor- en masteropleidingen."

Vindt u deze overheidsinmenging terecht?

Piet Vanden Abeele: "Het is te vroeg om daar veel over te zeggen. Op dit ogenblik bestaan alleen voorlopige lijsten, waarbij men enkel rekening heeft gehouden met het aantal studenten in een opleiding. Men keek nog niet naar de uitzonderingsmaatregelen, zoals voor de aanwezigheid van knelpuntberoepen en de geografische spreiding van opleidingen."

Piet De Leersnyder, KHBO
"Het bedrijfsleven moet het opleidingsaanbod helpen bepalen."

Inspraak van het bedrijfsleven

Piet De Leersnyder: "Het is volgens mij van fundamenteel belang om ook het bedrijfsleven bij de gesprekken over het opleidingsaanbod te betrekken. Je kunt dan wel vertrekken van een wat abstracte lijst van knelpuntberoepen voor Vlaanderen, maar een knelpuntberoep in een regio is voor mij pas een knelpuntberoep als daar in die regio behoefte aan is. Waar heeft West-Vlaanderen nood aan? Dat moeten we weten! Het is goed mogelijk dat we voor een aantal opleidingen tot een rationalisatie moeten komen, maar ik ben er even goed van overtuigd dat er een aantal blinde vlekken zijn die een dringende behoefte hebben aan één of andere opvulling. Als we weten waar de overlappingen zitten en wat de lacunes zijn, kunnen we met een coherent plan naar Brussel gaan. Met de steun van de bedrijfswereld kunnen we de overheid overtuigen dat er in onze regio iets moet gebeuren en dat het onderwijs daar zijn verantwoordelijkheid in draagt."

Is er op dit moment reeds overleg met de bedrijfswereld?

Piet De Leersnyder: "Dat overleg is er wel, maar het lijkt mij een beetje te veel ad hoc.

Binnen KHBO maken we er wel werk van. Sinds enkele jaren heeft elke opleiding een adviesraad, samengesteld uit verantwoordelijken van de opleiding in kwestie en van het afnemende werkveld. Minstens één keer per jaar komt de raad samen om het curriculum te evalueren. En dat werkt! Ik voel dat zowel het werkveld als onze opleidingsverantwoordelijken daar zeer tevreden over zijn. We moeten dus op een intensieve manier overleggen, ook in een West-Vlaamse setting, om te kijken hoe we mekaar kunnen helpen en versterken. Als je daar een overlegplatform toe creëert, zullen die noden op een veel natuurlijkere manier naar boven komen."

Lode De Geyter: "Ook wij hebben zeer positieve ervaringen met dergelijk overleg. Ik denk dat zo'n oefening heel belangrijk is, je moet de confrontatie soms eens durven aangaan.

Ik wil toch ook opmerken dat we niet altijd zomaar blind datgene hoeven te volgen wat het bedrijfsleven nodig heeft. We proberen daar uiteraard aan te voldoen, maar ik vind ook dat het hoger onderwijs, de universiteiten in het bijzonder, de plicht hebben om een stukje vooruit te lopen inzake een aantal ontwikkelingen en tendensen en dat ze de richting moeten aangeven voor een aantal bedrijven. Zo krijgen bedrijven het juiste kompas in handen, de juiste handleiding om te weten waar zij in de toekomst naartoe kunnen gaan."

Eric Halsberghe, KATHO: "Er is een natuurlijke osmose met het werkveld door de vele contacten die onze docenten met dit werkveld hebben, door stages, afstudeerwerken, permanente vorming, maatschappelijke dienstverlening en praktijkgebaseerd onderzoek. Dit leidt tot een voortdurende aanpassing van de curricula rekening houdend met de ontwikkelingen in het werkveld."

Wie moet dergelijk platform voor overleg tussen de bedrijfswereld, de academische wereld en de overheid creëren?

Piet De Leersnyder: "Ik denk dat de provinciale overheid daar het best voor geschikt is. Ik heb altijd een goed gevoel gehad bij de initiatieven van gouverneur Paul Breyne om de programmatie van nieuwe opleidingen mogelijk te maken op het ogenblik dat het structuurdecreet tot stand kwam. Hij zette onderwijspartners rond de tafel en ging in zijn hoedanigheid als gouverneur mee concrete vragen ondersteunen in Brussel."

Migratie van West-Vlaamse studenten

43% van de West-Vlaamse hogeschoolstudenten verlaat onze provincie om in Gent of Brussel te gaan studeren. Hoe kijkt u hier tegenaan?

Piet Vanden Abeele: "Persoonlijk vind ik het niet slecht dat jonge West-Vlamingen hun vleugels uitslaan en elders naartoe trekken, integendeel. Ik zou het zeer erg vinden mocht iedereen onder zijn provinciale kerktoren gaan studeren. Indien het beperkte lokale aanbod er echter voor zorgt dat een aantal jongeren niet verder studeert, hebben we wél een probleem. Dit is een vreselijke verspilling van potentiële grijze materie. Indien we er daarnaast niet in slagen om jongeren van andere provincies naar Vlaanderen aan te trekken omdat hier geen eigen specifiek aanbod is, dan is dat ook niet goed. Daarenboven zitten we met het probleem dat veel West-Vlaamse studenten na hun studies niet meer naar de provincie terugkeren."

Lode De Geyter: "Inderdaad, die braindrain moeten we proberen tegen te gaan. Als je het gewoon loslaat, dan weten we dat West-Vlaanderen en Limburg een periferie zullen worden. De overheid zal dus bepaalde mechanismen moeten hanteren om dat tegen te gaan. Op dit moment investeert de Vlaamse regering jaarlijks minstens 1 miljard euro meer voor hoger onderwijs en onderzoek in de Vlaamse Ruit, zijnde Brussel, Leuven, Gent en

Antwerpen, dan in West-Vlaanderen en Limburg. Dat werkt die braindrain natuurlijk in de hand. Waarom niet een stuk in West-Vlaanderen of Limburg investeren om geen braindrain te hebben, maar een braingain? Ik vind trouwens dat we het ook ruimer moeten zien dan Vlaanderen. We moeten de ambitie hebben om met iets unieks, al dan niet in een samenwerkingsverband over de associaties heen, West-Vlaanderen op de kaart te zetten van Europa of zelfs van de wereld. Hoe kunnen we studenten van daar naar hier halen en zelfs houden?"

Piet De Leersnyder: "Ik zie studenten liever in West-Vlaanderen blijven dan dat ze naar Gent gaan, ik ben daar eerlijk in. We zien allemaal graag opleidingen met een

Piet Vanden Abeele, K.U.Leuven Campus Kortrijk
"Indien het beperkte lokale aanbod ervoor zorgt dat een aantal jongeren niet verder studeert, hebben we een immens probleem."

mooie bezetting. Maar ik volg ook Piet Vanden Abeele als hij zegt dat we niet krampachtig alle opleidingen in West-Vlaanderen moeten willen aanbieden, dat is een totaal verkeerde invalshoek. Mocht echter blijken dat het aanbod in West-Vlaanderen inderdaad een rem is op de democratisering en de toegang van jonge West-Vlamingen tot het hoger onderwijs, dan is dat zoals reeds gezegd een fenomenaal probleem. We moeten maar eens analyseren of dat zo is. Mocht die hypothese bevestigd worden, dan hebben we een heel sterk dossier om in Brussel te gaan aankloppen."

Piet Vanden Abeele: "Uit een studie van de Leuvense econoom Verboven blijkt dat de opleidingskeuze voor een groot deel bepaald wordt door de verplaatsings- en huisvestingskost. De afstand bepaalt dus in belangrijke mate of een student aan een universiteit of aan een hogeschool studeert, maar ook aan welke hogeschool. Niet wat ze willen studeren primeert dus, wel waar ze kunnen studeren. Dat is antidemocratisch. Diegenen die het zich kunnen permitteren kunnen gaan waar ze een ruime keuze hebben, terwijl de rest zich beperkt tot een opleiding in de nabije omgeving. Als we willen dat studenten hun capaciteiten ten volle ontplooien, dan moeten we er dus voor zorgen dat er lokaal een vrij volledig aanbod is, in elk geval wat betreft de bacheloropleidingen."

Lode De Geyter:"Vandaar vind ik dat we het ook eens economisch moeten benaderen. Je kan wel zeggen 'we gaan niet overal alles aanbieden', maar als je 30 West-Vlamingen in Gent of Leuven laat studeren omdat het aanbod hier niet is, wat is de meerkost voor die ouders dan? Breng dat ook eens in rekening. En vergelijk dat eens met de kost om een docent van Gent of Leuven naar West-Vlaanderen te krijgen.

Ik wil daar zelfs nog dieper op ingaan. Een studie wees uit dat West-Vlaamse studenten over het algemeen een groter slaagpercentage hebben dan studenten uit andere provincies. Ik ben ervan overtuigd dat het voorgaande hier een rol in speelt. Dat men slimmer zou zijn in West-Vlaanderen dan in de andere provincies, daar twijfel ik aan. Omwille van de kostprijs blijven veel West-Vlaamse studenten in eigen regio studeren. En wat heb je hier van aanbod? Vooral professionele bachelors. Bijgevolg zullen studenten met het potentieel om voor een master te gaan, maar dat omwille van financiële redenen niet kunnen doen, in de regio een professionele bacheloropleiding volgen. Natuurlijk is het slaagpercentage dan hoger!

Daarnaast is het zo dat veel van de studenten die bij ons uitblinken na drie jaar beslissen om te gaan werken. Ze zetten de stap niet meer naar de universiteit. Waarom zouden ze ook, als ze toch al vijf werkaanbiedingen hebben nog vóór ze afgestudeerd zijn? Het is jammer te moeten vaststellen dat je zo'n potentieel verliest."

Eric Halsberghe: "Er zijn ook positieve ontwikkelingen. Er is een toename van het aantal studenten van buiten West-Vlaanderen. Het zal erop aankomen een aantal duidelijke politieke standpunten in te nemen om de toekomst van het hoger onderwijs in West-Vlaanderen veilig te stellen. Er zijn mijn inziens vijf grote uitdagingen. Ten eerste moeten we het hoger onderwijsaanbod verbeteren en een voor West-Vlaanderen nadelige rationalisatie tegengaan. Daarnaast moeten we de slagkracht van het hoger onderwijs versterken door meer middelen voor onderzoek, kennisvalorisatie en innovatie naar West-Vlaanderen te laten vloeien. Een derde punt is dat we verder moeten samenwerken om de aantrekkingskracht van het hoger onderwijs in West-Vlaanderen te verhogen. Ten vierde moeten we een hoofdrol spelen in de tweede democratiseringgolf, met het uitbouwen van leerladders in leernetwerken met verschillende onderwijsaanbieders en tot slot moeten we ook de mobiliteit verbeteren."

Mobiliteit

Piet De Leersnyder: "Ik heb onlangs het opleidingsaanbod in West-Vlaanderen in kaart gebracht. Dit was nogal confronterend. Het hogeronderwijsaanbod ligt in West-Vlaanderen op een noord-zuidas, van Oostende over Brugge naar Kortrijk. Als je dat ziet op de kaart van West-Vlaanderen, dan zit die as tegen de oostelijke grens van de provincie aangeduwd. Een groot deel van de westkant, en zeker de Westhoek, heeft geen aanbod. In termen van kilometers ligt dat aanbod niet ver, maar als je dat vertaalt naar bereikbaarheid, vlotte toegang en mobiliteit in termen van open-

baar vervoer, dan denk ik dat we een probleem hebben. Ik vertel niets nieuws, dat is in een West-Vlaamse politieke context geen nieuw dossier. Maar ik denk dat ik geen fout maak als ik zeg dat daar sinds 1999 of 2000 niets aan gebeurd is. Mocht uit onderzoek blijken dat dit echt een rem is voor het zetten van de stap naar hoger onderwijs, dan is dat inderdaad problematisch en dan moeten we ons daar eens goed mee gaan bezighouden."

Piet Vanden Abeele: "Ook grensoverschrijdend is er een probleem, zeker vanuit Kortrijk naar Noord-Frankrijk. Tijdens het tweede semester volgden 50 studenten een keuzevak aan IESEG, een school voor economie en bedrijfsbeleid in Rijsel. De verbinding met Rijsel is dermate slecht, dat wij liever een bus inleggen om vanop de campus naar Rijsel te gaan, dan de studenten op eigen kracht het openbaar vervoer te laten gebruiken. "

Levenslang leren

Piet De Leersnyder: "We hebben de neiging, ook in dit gesprek, om de discussie over hoger onderwijs altijd heel sterk te voeren in termen van de klassieke generatiestudenten. Humaniorastudenten die doorvloeien en een keuze moeten maken voor een universiteit of hogeschool. We moeten echter ook rekening houden met de zogenaamde andere doelgroepen. Dan hebben we het over werkstudenten, over tweedekansers, en over andere mensen die hun leven en beroepsleven willen heroriënteren. Dat is een groep die volgens mij steeds belangrijker wordt. Voor die doelgroep is het absoluut belangrijk om dicht in de buurt, met een goede bereikbaarheid, een goed aanbod te hebben. Waarom? Als mensen werk en studie met elkaar moeten combineren, dan kunnen ze vaak niet om zeven uur 's avonds aan de andere kant van het land staan. Wanneer lukt dat wel? Als wij erin slagen om een goede mobiliteit te koppelen aan een goed en evenwichtig aanbod."

Zo komen we aan het aspect permanente vorming. Levenslang leren wordt steeds belangrijker.

Piet Vanden Abeele: "Het is belangrijk om hier een onderscheid te maken tussen verschillende groepen. Je hebt mensen die alsnog een regulier diploma willen verwerven, mensen die hun professionele kennis willen bijspijkeren en mensen die als vrijetijdsbesteding nog dingen volgen, vooral de derde leeftijd. Voor wat het bijspijkeren van de kennis betreft, denk ik dat er inderdaad een steeds toenemende nood zal zijn om dit beschikbaar te maken. Dit kan via diverse vormen van kennisverstrekking, zoals afstandsonderwijs, ervaringsuitwisseling of persoonlijke coaching. Het is een groeiende en zeer dynamische sector, heb ik de indruk."

Piet De Leersnyder: "Op het vlak van permanente vorming zou ik een lans willen breken voor het investeren in nieuwe onderwijstechnologieën zoals videoconferentie. Dat kan voor een stuk een oplossing bieden voor bijvoorbeeld de mobiliteitsproblemen. Zo hebben we hier voor kinesitherapeuten uit de regio bijscholingscycli georganiseerd via videoconferentie, waarbij de sessie gegeven werd in het UZ Gasthuisberg in Leuven voor kinesisten daar ter plekke. Mensen konden live en interactief mee volgen en mee discussiëren in ons auditorium hier in Sint-Michiels. Dat werkt, en ik stel vast dat dit als onderwijstechnologie ook in toenemende mate ingang vindt bij onze diverse opleidingen. Dat vraagt natuurlijk een investering, en geen kleine. Onze apparatuur is nog maar een paar jaar oud en is nu al verouderd. Ten tweede denk ik dat dat ook een incentive moet zijn om in associatieverband, of voor mijn part zelfs in een breder perspectief, te kijken op welke manier wij mekaars aanbod via die technologie ook bij ons in huis kunnen halen. Naar mijn mening biedt dat ook perspectieven in termen van aanbod voor onze basisopleidingen."

Piet Vanden Abeele: "Door de geografische ligging van onze provincie zijn we genoodzaakt om daar een beetje meer aan te doen. Ik geef zelf afstandsonderwijs, vanuit Kortrijk naar Leuven. Op deze manier moet ik me niet verplaatsen. Ik denk dat wij hier, uit noodzaak, meer ervaring hebben dan de anderen. Wij weten al hoe je met videoconferentie en zo moet werken, hoe je alles moet organiseren. We hebben daarnaast ook een zeer gedegen sector lerarenopleiding en educatieve zaken, met een aantal speerpunten in onderzoek, innovatie en ontwikkeling in educatieve technologie. Ik denk dat de provincie zich daar kan differentiëren, op het vlak van de onderwijsmethodes. Steeds meer van mijn lessen staan op streaming video. Studenten kunnen deze lessen op scherm bekijken wanneer ze dat willen. Ze kunnen het ook kopiëren. Het kost een beetje meer tijd om dat te ontwikkelen, maar dan moet je geen ex-cathedrales gaan geven en je kunt die tijd besteden aan meer persoonlijke begeleiding van de studenten."

Lode De Geyter: "Blended learning, een combinatie van campusonderwijs en e-learning, ik denk dat we daar naartoe moeten gaan. Je moet nog steeds ontmoetingsplaatsen hebben, dynamische interactie tussen mensen vind ik nog steeds essentieel. Maar de technologie kan zeker een oplossing bieden voor knelpunten als bereikbaarheid en betaalbaarheid. En wat de kost betreft, daar vind ik dat we gezamenlijk moeten proberen om die lessen die gedoceerd worden in Vlaanderen of zelfs wereldwijd, hier in West-Vlaanderen aan te bieden."

Eric Halsberghe: "Permanente vorming is voor West-Vlaanderen een bijzondere uitdaging. Ze zal in de toekomst voor een belangrijk deel samenvallen met de huidige basisopleidingen. Steeds meer mensen willen op latere leeftijd een hogeronderwijsdiploma halen of bijkomende credits verwerven in functie van een veranderende tewerkstelling of nieuwe tewerkstellingsmogelijkheden. De uitdaging is zo immens dat het van belang is dat bedrijven en organisaties ook voor hun medewerkers kansen creëren om tijdens het werk te leren en competenties te verwerven." ■

Hoger onderwijs: een cruciale schakel in een economisch netwerk

Provinciale doelstellingen met betrekking tot het hoger onderwijs

Tom Van Welden • dienst Economie, provincie West-Vlaanderen

Sterkte of zwakte?

In heel wat SWOT-analyses die over West-Vlaanderen en haar regio's worden gemaakt, situeert het hoger onderwijs zich in de W-kolom, de kolom van de zwaktes. Dit vanuit de vaststelling dat West-Vlaanderen niet beschikt over een eigen, volwaardige universiteit waar studenten een volledige academische cyclus kunnen volgen. Hieraan worden - terecht - bijkomende knelpunten gekoppeld, zoals de braindrain (de vaststelling dat hoger opgeleide jongeren zich na hun studies vaak buiten de provincie vestigen) en het minder sterke imago ten aanzien van investeerders.

Deze vaststellingen zijn meer dan correct en blijven grote aandachtspunten voor onze provincie. Echter, de hoop koesteren om in West-Vlaanderen een volwaardige universiteit uit te bouwen, is wellicht idealistisch. De randvoorwaarden die bijkomend inspelen op bijvoorbeeld de braindrain zijn des te belangrijker. Het provinciale beleidsplan economie richt haar pijlen in dit kader dan ook vooral hierop.

Niettemin kunnen we het belang van de aanwezigheid van de KULAK in onze provincie niet onderschatten. Deze campus verdient iedere ondersteuning in haar verdere uitbouw. Niet in het minst omdat de toegankelijkheid ervan voor de West-Vlaamse jongeren hoog is en op deze manier een verhoogde participatie van jongeren aan academisch hoger onderwijs wordt gestimuleerd.

In diezelfde SWOT-analyses vinden we het hoger onderwijs vaak nog een tweede keer terug, ditmaal in de S-kolom, de kolom van de sterktes. In deze optiek wordt het hoger onderwijs bekeken vanuit de vaststelling dat West-Vlaanderen over een fijnmazig en goed uitgebouwd netwerk van hogeschoolopleidingen beschikt.

Doorvertaling van het economisch weefsel

In deze onderwijsmand legt het provinciale beleid wél expliciet haar eieren. Diverse maatregelen in het provinciale beleidsplan economie 2007-2012 spelen in op de hogescholen en hun mogelijkheden, zoals het stimuleren van unieke kenniscentra of het verhogen van het aantal unieke opleidingen en afstudeerrichtingen.

Het provinciale beleid wenst zich in te zetten voor een verdere versterking van ons bestaande hoger onderwijs. En dit vanuit een zeer specifieke invalshoek, met name de versterking van het economisch weefsel in de provincie.

De kracht van de West-Vlaamse economie werd in het verleden zeer sterk doorvertaald naar het onderwijs. Er was een rechtstreekse link tussen de sterke economische sectoren, met grote noden inzake specifiek opgeleide arbeidskrachten, en het aanbod aan gespecialiseerde opleidingen. Textiel en visserij zijn wellicht de twee meest bekende voorbeelden.

De Provincie West-Vlaanderen wenst deze rechtstreekse link tussen onderwijs en ondernemingen in de toekomst (opnieuw) te versterken. Ze wil dit doen vanuit twee invalshoeken, niet toevallig twee kernthema's inzake sociaaleconomische streekontwikkeling: economie en arbeidsmarkt .

Vertrekpunt is de maatschappelijke rol van de hogescholen, namelijk de ontsluiting naar de bredere omgeving toe. De drie West-Vlaamse hogescholen - HOWEST, KATHO en KHBO - beschikken elk over een belangrijk aanbod aan kennis en expertise binnen uiteenlopende vakdomeinen. Dit potentieel kan een enorme meerwaarde betekenen voor de West-Vlaamse economie. Een van de doelstellingen is dan ook om deze expertise verder te ontsluiten en op een laagdrempelige wijze toegankelijk te maken voor de West-Vlaamse ondernemingen in het algemeen en voor KMO's en not-for-profit organisaties in het bijzonder. De **uitbouw van een complementair netwerk van laagdrempelige expertise- en dienstverleningscentra (LED's)** wil hieraan tegemoetkomen. Een dergelijk netwerk laat ook toe om structureel multidisciplinair te werken en op die manier tot adequate totaaloplossingen te komen.

Voor de hogescholen biedt deze beleidskeuze diverse voordelen. Op organisatorisch vlak werkt de uitbouw van een complementair netwerk een efficiënte bundeling van investeringen in de hand. Een rechtstreekse link met het werkveld biedt verder een continue vinger aan de pols, waardoor de geboden opleidingen een concurrentieel voordeel kunnen uitbouwen. Dit onder meer door een onmiddellijke inzetbaarheid van de "afgeleverde" jongeren.

Schakel in een ondersteunend netwerk

Niet alleen deze vinger aan de pols is van groot belang voor de kwaliteit van het geboden onderwijs. Evenzeer cruciaal voor de toekomst van het West-Vlaamse hoger onderwijs is - net zoals in het verleden en meer dan in het heden - de flexibiliteit waarmee kan worden ingespeeld op de noden van de ondernemingen. Samen met een uitgebouwd netwerk van volwassenenopleidingen en expertennetwerken, dient de kracht van de hogescholen opnieuw deze van de economie te ondersteunen. Daar waar academische opleidingen een meer abstracte, universele opleiding aanbieden, moeten de hogescholen zich blijven focussen op arbeidsmarktgerichte opleidingen. De hogescholen moeten de ondernemingen die jongeren kunnen aanbieden die ze zoeken. Hiervoor is **flexibiliteit in zowel opleiding als aanbod** absoluut **noodzakelijk**, naast een inschakeling in een ruimer, fijnmazig netwerk ter ondersteuning van het economisch weefsel in West-Vlaanderen.

Zoals het LED-netwerk wenst te stimuleren, is de rol van de hogescholen niet beperkt tot het aanbieden van opleidingsmogelijkheden aan jongeren. De rol van de hogescholen is eveneens het aanbieden van expertise en kennis aan de ruimere maatschappij waarvan ze deel uitmaakt en het aanbieden van toekomstgerichte opleidingen en dus kansen op de arbeidsmarkt. Het hoger onderwijs vormt met andere woorden een dubbele cruciale schakel: tussen jongeren en arbeidsmarkt enerzijds, en tussen kennis en ondernemen anderzijds.

Samenvatting

Het hoger onderwijs in West-Vlaanderen vormt één van de troeven waarop blijvend moet worden ingezet vanuit een drieledig perspectief:

1. een nabije toegang tot hoger onderwijs voor onze jongeren;
2. een laagdrempelige toegang tot kennis en expertise voor onze ondernemingen;
3. een toekomstgerichte toegang tot de arbeidsmarkt voor onze jongeren. ■

Ondernemen. Het zit in ons.

West-Vlaanderen als ondernemende topregio

GENIETEN KWALITEIT ONDERNEMEN

West-Vlaanderen wil uitmunten als recreatieve, economische en kwaliteitsvolle regio. De slogans '**Genieten. Het zit in ons**', '**Ondernemen. Het zit in ons**' en '**Kwaliteit. Het zit in ons**' prijken dan ook op alle provinciale publicaties en websites. Het provinciale logo wappert niet alleen aan provinciehuizen en streekhuizen, maar geeft ook aan waar de provincie allemaal waardevolle projecten en evenementen ondersteunt. Zo brengen we de regio nog meer voor het voetlicht. De algemene slagzin '**Door mensen gedreven**' vertolkt bovendien onze West-Vlaamse volksaard: we zetten graag resultaten neer, verwezenlijken onze dromen met pit.

Provinciaal Informatiecentrum Tolhuis
Jan Van Eyckplein 2 8000 Brugge
t 0800 20 021 e provincie@west-vlaanderen.be

www.west-vlaanderen.be

Provincie West-Vlaanderen
Door mensen gedreven

Ondernemen. Het zit in ons.

Het Europacollege: een juweel op onze onderwijskroon

Lieselot Denorme • sociaaleconomisch beleid, WES

Een historisch culturele stad zonder universiteit in een niet-dominerend Europees land. Daar gingen de leden van de Europese Beweging naar op zoek toen ze bijna 60 jaar geleden de perfecte locatie zochten voor de oprichting van het Europacollege. Mede dankzij de inspanningen van een aantal zeer invloedrijke lokale figuren waaronder gouverneur Pierre van Outryve d'Ydewalle en pater Karel Verleye, viel de keuze op Brugge. Ondertussen werd in 1994 ook een campus in de Poolse stad Natolin geopend.

Het idee voor de oprichting van het Europacollege ontstond tijdens het eerste congres van de Europese Beweging in Den Haag in 1948. Op dit historisch congres kwamen ruim 800 afgevaardigden uit meer dan 20 Europese landen samen om te discussiëren over nieuwe samenwerkingsvormen in Europa, om zo oorlog en verdeeldheid voorgoed uit het Europese continent te bannen en samenwerking zoveel mogelijk te stimuleren.

Het Europacollege, waar pas afgestudeerden en professoren van verschillende Europese landen samenwonen en -werken, past perfect in dit plaatje. "Het Europacollege was indertijd het eerste instituut dat zich volledig toespitste op Europese zaken en Europese integratie. Dat zijn er nu al heel wat meer geworden, maar het Europacollege blijft toch de instelling met de grootste Europese uitstraling. Onze colleges worden gedoceerd door professoren en experten uit meer dan 25 verschillende landen. Daarnaast telde de campus in Brugge tijdens het huidige academiejaar 310 ingeschreven studenten met 52 verschillende nationaliteiten. Op de campus in Natolin studeerden dit jaar 101 studenten uit 25 verschillende landen. Ook het feit op zich dat wij zowel in West-Europa als in Centraal-Europa een campus hebben, is uitzonderlijk", aldus rector Paul Demaret.

Dat de studenten in het Europacollege niet alleen samen studeren, maar ook samen leven, zorgt voor een speciale geest. Een geest die erg gewaardeerd wordt in het internationale bedrijfsleven, zo blijkt, want veel multinationals en internationale advocatenkantoren staan al in het voorjaar te trappelen om de afgestudeerden in spe te rekruteren. "Het is voor de bedrijven echt een toegevoegde waarde dat onze studenten gewend zijn om in een internationale omgeving te werken en te leven. Ze begrijpen mensen met een andere cultuur en weten ook op welke manier ze hiermee moeten omgaan. Door het drukke studieprogramma leren onze studenten ook efficiënt en onder stress te werken", vult de rector aan.

Ook het netwerk dat de studenten tijdens hun studie opbouwen is niet te onderschatten. De cursisten komen namelijk niet alleen in contact met professoren en medestudenten, maar ook met mensen uit de top van de Europese ambtenarij en het internationale bedrijfsleven die het Europacollege als gastdocenten bezoeken. "Elk jaar is er ook een prestigieuze gastspreker die het academiejaar opent. Dit jaar mochten we de Britse staatssecretaris voor Buitenlandse Zaken en Gemenebestzaken David Miliband verwelkomen, volgend jaar in oktober komt de Duitse bondskanselier Angela Merkel op bezoek", aldus een trotse rector.

Klinkende namen

Ongeveer de helft van de afgestudeerden komt terecht in de publieke sector, voornamelijk in de Europese instellingen. De rest kiest, in tegenstelling tot wat veel mensen nog steeds denken, voor een carrière in de bedrijfswereld. Velen onder hen worden partner in internationale advocatenkantoren, kiezen voor een job als consultant, of klimmen op tot manager in een multinational.

Dat het Europacollege topmensen levert, blijkt uit de lange lijst van alumni die het zowel in de publieke als in de private sector ver schopten.

Klinkende namen binnen het Belgische bedrijfsleven zijn onder andere *Luc Coene*, vicegouverneur van de Nationale Bank van België, *Marc Descheemaeker*, CEO van de NMBS en *Jan Van den Nieuwenhuijzen*, CEO van SD Worx Group (de overkoepelende organisatie boven de HR consultancybedrijven SD Worx België en SD Worx Internationaal).

Ook in het buitenland zijn enkele toprekruten van het Europacollege terug te vinden. Zo zijn de minister van Buitenlandse Zaken van Oostenrijk, *Ursula Plassnik* en de minister van Buitenlandse Zaken van Finland, *Alexander Stubb*, oud-studenten, net als een voormalig lid van de Europese Commissie, de Spaanse *Manuel Marin*. Ook de adjunct-secretaris-generaal van de UN, *Louise Fréchette*, studeerde aan het Europacollege. Andere alumni zijn *Nick Clegg*, de leider van de liberaal democratische partij van het Verenigd Koninkrijk, en *Helle Thorning-Schmidt*, de leider van de sociaaldemocratische oppositiepartij in Denemarken.

"Wie een topjob binnen de Europese diplomatie ambieert, droomt er van om ambassadeur op het niveau van de Europese Unie te worden. Zij vertegenwoordigen hun land op een dagelijkse basis en hebben een grote invloed op de beslissingen over de Europese Unie. Veel van onze oudstudenten bekleden deze functie. Eén of twee jaar geleden zetelden zes of zeven alumni van het Europacollege als directeur-generaal in de Europese Commissie", weet rector Paul Demaret te vertellen.

Strenge selecties

Het Europacollege biedt postuniversitair onderwijs aan. Dit betekent dat normaal gezien enkel studenten met een universitair diploma de master-na-masteropleidingen kunnen aanvatten. Uitzonderingen bestaan, bijvoorbeeld voor studenten met een rechtendiploma uit Groot-Brittannië, maar zijn zeldzaam.

Studenten kunnen in het college terecht voor vier Europese studieprogramma's: 'Europees recht', 'Europese politiek en administratie', 'Europese economie' en recent ook 'internationale en diplomatieke betrekkingen van de EU'. In Natolin is er ook nog een vijfde multidisciplinair programma, dat de Europese integratie bestudeert vanuit verschillende perspectieven, zoals geschiedenis, recht, politiek en economie.

Niet iedereen kan aan het Europacollege studeren. Enkel de meest bekwame en gemotiveerde studenten worden toegelaten. "De capaciteiten van de studenten bepalen of ze worden toegelaten. Het al dan niet kunnen betalen van het inschrijvingsgeld (20.000 euro, nvdr.) mag zeker geen selectiecriterium zijn. Meer dan 80% van de studenten studeert hier dan ook dankzij een beurs. Wij proberen ook studenten van de buurlanden van de Europese Unie aan te trekken. Dit is niet gemakkelijk, want daar moet geld voor gevonden worden. Spanje geeft hierin een mooi voorbeeld. Spanje creëerde vijf beurzen voor studenten van Latijns-Amerika,

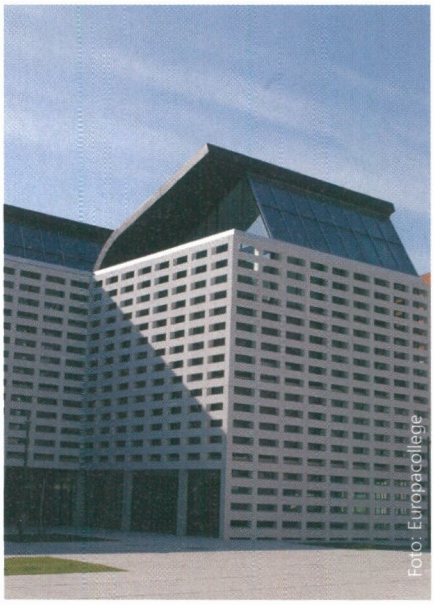

■ Het gerestaureerde Jezuïetenklooster op de Brugse site Ververstdijk verenigt traditionele restauratie met een uitgesproken moderne architectuur.

Zuid-Amerika en Centraal-Amerika om naar het college te komen. Polen doet hetzelfde voor studenten uit Oekraïne en Wit-Rusland. De Vlaamse overheid geeft ook kleine beurzen aan studenten die naar Natolin gaan".

Goede contacten met het bedrijfsleven

Het Europacollege biedt niet enkel academische programma's aan. Mensen uit het bedrijfsleven en diplomaten kunnen er ook terecht voor intensieve (zomer)programma's. Deze opleidingen worden ontwikkeld door het **Development Office**, dat nauwe contacten onderhoudt met buitenlandse universitaire instellingen.

Dit Development Office staat ook in voor de codificatie van Europese wetteksten. Het is belangrijk dat de Europese wetgeving in elke Europese taal op een uniforme manier vertaald is. Dankzij het grote netwerk waarop het Europacollege kan steunen, is zij misschien de enige instelling die deze opdracht voor de Europese Commissie kan uitvoeren.

Rector Demaret: "Om onze banden met grote bedrijven te versterken, hebben we ook een **Executive Education Program** opgestart. In dit programma komen topmanagers, professoren en topambtenaren of politici samen om belangrijke Europese dossiers te bespreken. De klimaatkwestie en de betrekking tussen de EU en Rusland zijn hier voorbeelden van. Daarnaast zorgt dit programma er ook voor dat we kennis krijgen van de noden van de bedrijfswereld wat betreft Europese zaken. We kunnen ons opleidingsaanbod hier dan aan aanpassen. Zo krijgt onze economische afdeling volgend jaar een zijtak, **European Business and Integration**. Op deze manier oriënteren we ons meer naar het bedrijfsleven toe, zonder de richting op te gaan van bijvoorbeeld de Vlerick Management School".

Uitbreiding

Sinds de oprichting van het Europacollege in 1950 is het aantal studenten vertienvoudigd. Deze groei, samen met de uitbreiding van het aantal activiteiten, leidde recent tot een uitbreiding op de Brugse site Ververstdijk. ■

Een rector met West-Vlaamse roots

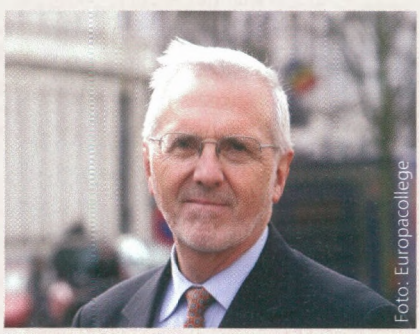

Professor Paul Demaret werd op 1 februari 2003 rector van het Europacollege. Daarnaast is hij nog steeds buitengewoon hoogleraar aan de Universiteit van Luik.

Naast zijn doctoraatstitel in de rechten van de Universiteit van Luik, behaalde professor Demaret een L.L.M. aan de Universiteit van Colombia en een J.S.D. aan de U.C. Berkeley.

De rector zag het daglicht in Oostende, maar verhuisde na één jaar al naar Doornik, waar hij een Franstalige opvoeding kreeg. Ondanks het feit dat de twee werktalen in het Europacollege het Engels en het Frans zijn, spreekt de rector vloeiend Nederlands. Hij woont sinds enkele jaren in Brugge, maar reist minstens één keer per maand naar de campus in Natolin, om er de contacten met de vicerector ter plaatse te onderhouden.

Syntra West: betrouwbare partner in de dynamische wereld van logistiek en transport.

De transportsector, als onderdeel van de logistieke sector, is één van de snelst groeiende bedrijfstakken in de Vlaamse Regio. Het vinden van goed opgeleide en dynamische medewerkers is geen sinecure.
Syntra West biedt opleidingen aan, afgaande op de nood van de bedrijven en inspelend op deze voortdurend in beweging zijnde markt. En net zoals deze markt staat ook Syntra West nooit stil.

Knelpuntberoepen

Als we praten over de logistieke sector mogen we het gerust hebben over knelpuntberoepen. De vraag naar goed opgeleide expediteursbedienden, dispatchers, transportplanners, magazijniers, kraanbestuurders, vrachtwagenchauffeurs en logistieke bedienden is niet meer bij te houden. Nochtans vormen zij de basis van een succesvol bedrijf. En hierin ligt het sterke punt van Syntra West. Via het organiseren van actuele opleidingen voor ondernemers en hun (toekomstige) werknemers reiken wij de nodige bagage aan om van start te kunnen gaan of om verder door te groeien in de logistieke wereld.
Syntra West is dé partner om uw positie in deze boeiende wereld van transport en logistiek te handhaven en zelfs te versterken. Dit door het organiseren van zowel basisopleidingen als gespecialiseerde opleidingen voor deze dynamische sector.

Syntra West zorgt voor aangepaste opleiding

De flexibiliteit van Syntra West laat toe om voor iedere speler in de logistieke keten een gepaste opleiding te organiseren. Particulieren, kleine zelfstandigen en managers uit grotere bedrijven kunnen hun gading vinden in het meer dan ruime opleidingsaanbod.
Een greep uit ons aanbod in de logistieke- en transportsector:

- ADR opleidingen: zowel om het ADR attest te bekomen als om het te hernieuwen kunt u bij Syntra West terecht.
- Opleiding heftruckchauffeur: een onmisbare troef voor ieder vrachtwagenchauffeur en magazijnier.
- Rugklachten voorkomen in de logistieke sector: het belang van een goede houding
- Vakbekwaamheid beroepsgoederenvervoer over de weg (samen met Instituut Wegtransport en Logistiek)
- Correct invullen van de CMR vrachtbrief
- Magazijnier
- Dispatcher
- Douane en expeditie
- opleiding tot logistiek bediende
- ladingzekering : de chauffeur en zijn lading

Al onze opleidingen kunnen ook In-Company georganiseerd worden. Voor de managers gaan er specifieke opleidingen door in onze managementschool SBM:

- expert in distributielogistiek
- deskundig in magazijnbeheer
- kostprijsberekening van uw logistieke activiteiten
- Service Level Agreements
- Voorraad- en magazijnbeheer
- Productieplanning
- 5S methode : creëer en behoud orde en netheid in productie en administratie

Partnerships

Nieuw bij Syntra West zijn de "partnerships". Syntra West startte in september 2007 een samenwerking met Adecco en VDAB. Het gaat om een baanbrekend project in het kader van het toenmalige "earn en learn" (nu beter gekend onder "Career Up" : het trainingsprogramma van Adecco).
De competenties van potentiële cursisten worden in kaart gebracht door Adecco op basis van een grondige screening. Enthousiaste werkzoekenden en pas afgestudeerden met potentieel en ambitie worden weerhouden en krijgen een opleiding deels bij de VDAB en deels bij Syntra West.
Syntra West staat in voor het logistieke en juridische gedeelte van deze opleiding, terwijl het commerciële en administratieve deel door de VDAB wordt verzorgd.
Tijdens de Syntra West opleiding krijgen de cursisten een training op het vlak van distributie en export, zij leren wat de Incoterms inhouden, welke de vervoersmodi zijn, welke documenten, vergunningen en certificaten van belang zijn, hoe de douane en de daarbij horende btw-reglementering in elkaar zit. Zij kennen het belang van een goede transportverzekering en krijgen een inleiding in Supply Chain Management. Deze praktijkgerichte opleiding wordt afgesloten met een bedrijfsstage van 4 weken. Daarna kunnen de cursisten aan de slag in de dynamisch en sterk groeiende wereld van logistiek, distributie en transport.
Syntra West is de ideale partner in opleiding en bijscholing.
Wij bieden een ruime waaier van opleidingen aan, steeds inspelend op de actualiteit en de behoeften van de klant. Zo ook in de dynamische wereld van logistiek en transport.

Contactgegevens:

Dominique Aernoudt, Syntra-West
Campus Brugge
Spoorwegstraat 14, 8200 Brugge
Tel: 050/40.30.60 - www.syntrawest.be

Hoeveel jongeren participeren in het **hoger onderwijs**?

Tanja Termote • sociaaleconomisch beleid, WES

Op 1 januari 2007 telde West-Vlaanderen 13.444 18-jarigen. Iets meer dan de helft (7.765) was tijdens het academiejaar 2006-2007 ingeschreven in het hoger onderwijs (in een hogeschool of universiteit). Hiermee haalt West-Vlaanderen een participatiegraad van 57,8%. Deze participatiegraad ligt lichtjes boven het Vlaamse gemiddelde van 57,1%. Tussen het academiejaar 2000-2001 en het academiejaar 2006-2007, steeg de participatiegraad van West-Vlaamse 18-jarigen in het hoger onderwijs van 53,5% naar 57,8% (zie tabel 1).

De cijfers hebben betrekking op het aantal generatiestudenten. Een generatiestudent is een student die zich voor het eerst inschrijft in het Vlaamse hoger onderwijs.

Hoge participatie van West-Vlamingen in het hogeschoolonderwijs

Van alle Vlaamse provincies tekent West-Vlaanderen de hoogste participatiegraad in het hogeschoolonderwijs op. 40,4% van de West-Vlaamse 18-jarigen schreef zich in het academiejaar 2006-2007 in aan een Vlaamse hogeschool, tegenover een gemiddelde van 37,9% voor Vlaanderen als geheel. Tussen de West-Vlaamse arrondissementen zijn er echter opmerkelijke verschillen waar te nemen. De participatiegraad in het hogeschoolonderwijs ligt het hoogst in het arrondissement Tielt. Ze bedraagt er 47,4%. In het arrondissement Ieper bedraagt de participatiegraad 41,5% en in de arrondissementen Kortrijk en Roeselare 40,9%. De arrondissementen Veurne (35%) en Oostende (36,6%) scoren onder het Vlaamse gemiddelde. In tegenstelling tot de andere West-Vlaamse arrondissementen die een toename of status-quo van de participatiegraad kennen, daalt de participatiegraad in het hogeschoolonderwijs van de 18-jarigen in Veurne van 37,3% in het academiejaar 2000-2001 tot 35% in het academiejaar 2006-2007.

Vergelijken we de West-Vlaamse arrondissementen met de andere Vlaamse arrondissementen (zie ook **kaart 1**), dan staan Tielt en Ieper ook hier op kop. Roeselare en Kortrijk bekleden plaats vier en vijf. Van de niet-West-Vlaamse arrondissementen weet enkel Dendermonde zich een plaats in de top 5 te bemachtigen.

De laagste participatiegraad in het hogeschoolonderwijs vinden we terug in Halle-Vilvoorde. De participatie aan het hoger onderwijs in Vlaanderen bedraagt er 28,6%. Het feit dat veel studenten in deze regio zich inschrijven in een hogeschool in Brussel (en niet in Vlaanderen) zal hier wellicht mee te maken hebben. Het arrondissement Veurne staat op de voorlaatste plaats met een participatiegraad van 35%.

Lage participatie van West-Vlamingen in het universitair onderwijs

De participatiegraad van de West-Vlaamse generatiestudenten in het universitair onderwijs bedraagt 17,3%, wat lager is dan de participatiegraad in het volledige Vlaamse Gewest (19,2%). Zowel Vlaams-Brabant, Oost-Vlaanderen als Antwerpen tekenen hogere participatiecijfers op.

Tussen het academiejaar 2000-2001 en het academiejaar 2006-2007 steeg de participatiegraad in het universitair onderwijs van

Tabel 1
Participatie van de 18-jarigen in het hogeschool- en universitair onderwijs in Vlaanderen in de periode 2000-2001 en 2006-2007, naar arrondissement van herkomst

Regio	Generatiestudenten hogescholen		Generatiestudenten universiteit		Generatiestudenten hogescholen en universiteit		Participatiegraad hogescholen (in %)		Participatiegraad universiteit (in %)		Participatiegraad hoger onderwijs (in %)		Aantal 18-jarigen	
	2000-2001	2006-2007	2000-2001	2006-2007	2000-2001	2006-2007	2000-2001	2006-2007	2000-2001	2006-2007	2000-2001	2006-2007	1/01/2001	1/01/2007
Brugge	1.163	1.227	612	686	1.775	1.913	37,3	40,3	19,6	22,5	56,9	62,9	3.122	3.043
Diksmuide	207	264	64	61	271	325	35,3	39,4	10,9	9,1	46,2	48,5	587	670
Ieper	537	561	154	202	691	763	40,1	41,5	11,5	15,0	51,6	56,5	1.338	1.351
Kortrijk	1.445	1.350	527	581	1.972	1.931	41,0	40,9	15,0	17,6	56,0	58,5	3.523	3.303
Oostende	526	602	215	260	741	862	33,2	36,6	13,6	15,8	46,8	52,4	1.582	1.646
Roeselare	632	685	245	285	877	970	36,6	40,9	14,2	17,0	50,8	57,9	1.728	1.674
Tielt	435	502	132	139	567	641	40,1	47,4	12,2	13,1	52,2	60,5	1.086	1.059
Veurne	241	244	94	116	335	360	37,3	35,0	14,6	16,6	51,9	51,6	646	698
Provincie West-Vlaanderen	5.186	5.435	2.043	2.330	7.229	7.765	38,1	40,4	15,0	17,3	53,1	57,8	13.612	13.444
Antwerpen	4.135	4.215	1.963	2.222	6.098	6.437	37,8	36,9	18,0	19,4	55,8	56,3	10.930	11.432
Mechelen	1.375	1.452	639	726	2.014	2.178	37,7	40,1	17,5	20,0	55,2	60,1	3.649	3.621
Turnhout	1.848	1.952	767	835	2.615	2.787	36,5	39,2	15,1	16,8	51,6	56,0	5.067	4.976
Provincie Antwerpen	7.358	7.619	3.369	3.783	10.727	11.402	37,5	38,0	17,1	18,9	54,6	56,9	19.646	20.029
Hasselt	1.926	1.798	825	792	2.751	2.590	37,9	38,5	16,2	16,9	54,2	55,4	5.077	4.676
Maaseik	1.154	1.175	402	448	1.556	1.623	37,4	40,3	13,0	15,4	50,4	55,7	3.088	2.915
Tongeren	862	807	360	345	1.222	1.152	35,2	35,5	14,7	15,2	49,9	50,7	2.447	2.271
Provincie Limburg	3.942	3.780	1.587	1.585	5.529	5.365	37,1	38,3	15,0	16,1	52,1	54,4	10.612	9.862
Aalst	1.180	1.149	460	585	1.640	1.734	39,6	39,8	15,4	20,3	55,1	60,1	2.979	2.886
Dendermonde	771	873	348	414	1.119	1.287	34,2	41,4	15,5	19,6	49,7	61,0	2.252	2.109
Eeklo	359	308	139	143	498	451	39,7	35,8	15,4	16,6	55,0	52,4	905	860
Gent	1.922	2.158	1.159	1.315	3.081	3.473	34,4	38,5	20,7	23,4	55,1	61,9	5.587	5.609
Oudenaarde	504	510	240	264	744	774	37,4	38,0	17,8	19,7	55,3	57,7	1.346	1.341
Sint-Niklaas	1.051	1.094	405	498	1.456	1.592	37,4	40,6	14,4	18,5	51,9	59,1	2.808	2.692
Provincie Oost-Vlaanderen	5.787	6.092	2.751	3.219	8.538	9.311	36,4	39,3	17,3	20,8	53,8	60,1	15.877	15.497
Halle-Vilvoorde	2.072	2.030	1.148	1.337	3.220	3.367	30,8	28,6	17,1	18,9	47,9	47,5	6.722	7.091
Leuven	1.976	1.940	1.215	1.406	3.191	3.346	39,0	38,2	24,0	27,7	63,0	65,8	5.069	5.083
Provincie Vlaams-Brabant	4.048	3.970	2.363	2.743	6.411	6.713	34,3	32,6	20,0	22,5	54,4	55,1	11.791	12.174
Vlaams Gewest	**26.321**	**26.896**	**12.113**	**13.660**	**38.434**	**40.556**	**36,8**	**37,9**	**16,9**	**19,2**	**53,7**	**57,1**	**71.538**	**71.006**

Bron: Databank tertiair onderwijs, FOD Economie, Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie, Verwerking WES

Kaart 1
Participatiegraad in het hogeschoolonderwijs in Vlaanderen in 2006-2007, naar arrondissement van herkomst

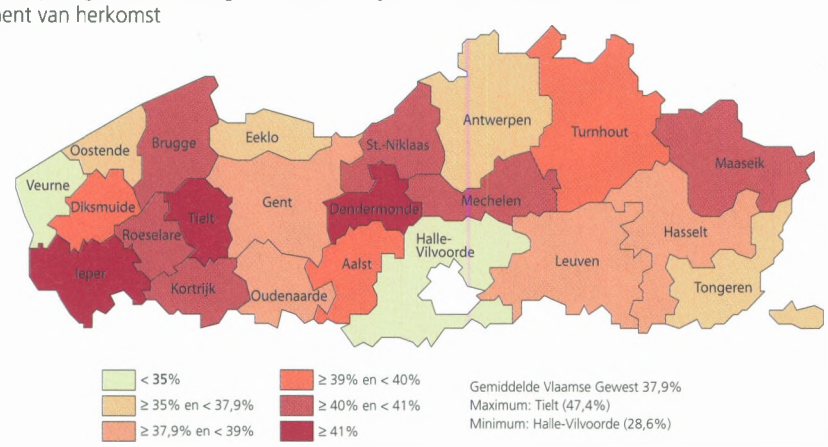

Bron: Databank tertiair onderwijs, FOD Economie, Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie, verwerking WES

Kaart 2
Participatiegraad in het universitair onderwijs in Vlaanderen in 2006-2007, naar arrondissement van herkomst

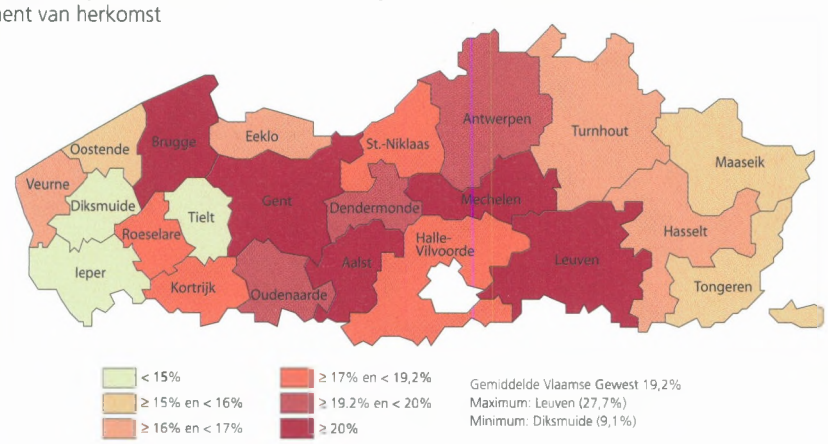

Bron: Databank tertiair onderwijs, FOD Economie, Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie, verwerking WES

Kaart 3
Participatiegraad in het hoger onderwijs (hogescholen en universiteiten) in Vlaanderen in 2006-2007, naar arrondissement van herkomst

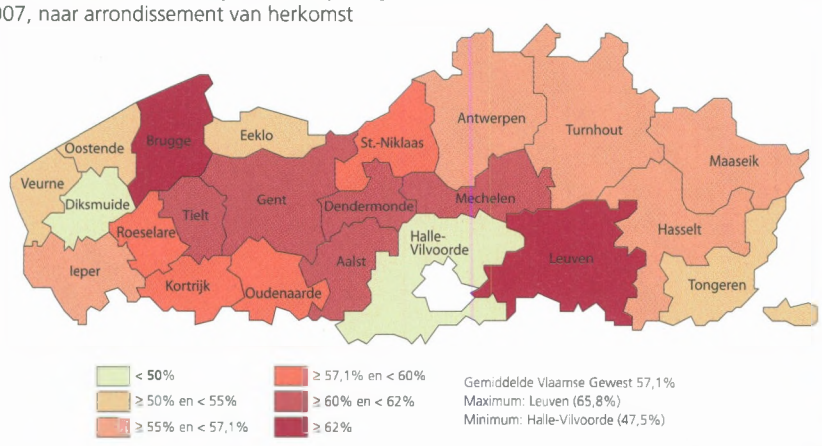

Bron: Databank tertiair onderwijs, FOD Economie, Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie, verwerking WES

West-Vlaamse 18-jarigen van 15% naar 17,3%.

Opnieuw zijn er opmerkelijke verschillen tussen de arrondissementen waar te nemen. Zo kent Brugge een participatiegraad van 22,5%. Hiermee is Brugge de enige West-Vlaamse regio met een hogere participatiegraad dan gemiddeld in Vlaanderen. Het arrondissement Kortrijk staat op de tweede plaats met een participatiegraad van 17,6%, het arrondissement Roeselare heeft een participatiegraad van 17%. De laagste participatiegraad in West-Vlaanderen vind je in het arrondissement Diksmuide (9,1%).
Bij de 22 Vlaamse arrondissementen staat er slechts één West-Vlaams arrondissement in de top 10 voor wat betreft de hoogste participatiegraden in het universitair onderwijs (zie ook **kaart 2**). Het betreft Brugge op plaats 3. Leuven heeft de hoogste participatiegraad van alle Vlaamse arrondissementen, namelijk 27,7%. Gent volgt op de tweede plaats met een participatiegraad van 23,4%. Drie West-Vlaamse arrondissementen nemen de laatste drie plaatsen in: Ieper met een participatiegraad van 15%, Tielt met een participatiegraad van 13,1% en Diksmuide met een participatiegraad van 9,1%.

Conclusie

De relatief lage participatiegraad in het universitair onderwijs wordt in West-Vlaanderen gecompenseerd door de relatief hoge participatie in het hogeschoolonderwijs. De totale participatiegraad in het hoger onderwijs ligt hierdoor in West-Vlaanderen (57,8%) net boven het Vlaamse gemiddelde van 57,1%. Enkel de provincie Oost-Vlaanderen kent een nog hogere participatiegraad, namelijk 60,1%.
Het arrondissement Brugge (62,9%) kent na Leuven (65,8%) de hoogste participatiegraad in het hoger onderwijs (zie ook **kaart 3**). Ook de arrondissementen Tielt (58,9% - plaats 5), Kortrijk (58,5% - plaats 9) en Roeselare (57,9% - plaats 10) scoren boven het Vlaamse gemiddelde. In het arrondissement Ieper (56,5%) ligt de participatiegraad net onder dit gemiddelde. Relatief lage participatiegraden worden vastgesteld in de arrondissementen Oostende (52,4% - plaats 18), Veurne (51,6% - plaats 19) en Diksmuide (48,5% - plaats 21 op 22). ■

Pure hightech, verfijnd drukwerk

Uw doelgroep zou voor minder smelten.

GOEKINT GRAPHICS

Industriezone 2
Zandvoordeschorredijkstraat 65, 8400 Oostende
Tel. + 32 59 51 43 43 - Fax + 32 59 51 44 43
www.goekint.be

stijlo-reclame.be

Oostende steekt energie in energiebesparing

De stad Oostende wil haar steentje bijdragen om de klimaatsverandering tegen te gaan. Op initiatief van schepen Tom Germonpré richtte ze daarom het **Autonoom Gemeentebedrijf Energiebesparing Oostende (EOS)** op.

De twee belangrijkste pijlers van EOS zijn het uitvoeren van **energiescans** en het verstrekken van **renteloze leningen**.

Elk gezin in Oostende krijgt sinds juni 2007 de kans om gratis een energiedeskundige in huis te halen die de woning doorlicht. Deze deskundige heeft zowel aandacht voor de eigenschappen van de woning als voor het gedrag van de bewoners. Na de doorlichting ontvangen de bewoners van de doorgelichte woning een energierapport met aanbevelingen en een pakket met energiebesparende maatregelen, zoals spaarlampen, een spaardouchekop en buisisolatie. Sinds augustus 2007 zijn er al meer dan 300 scans uitgevoerd. Er is een budget voorzien voor 600 energiescans per jaar. De helft hiervan wordt gefinancierd door de stad Oostende, de andere helft door de distributienetbeheerder EANDIS.

Wie na de energiescan beslist om duurdere energiebesparende renovaties uit te voeren, kan een renteloze lening aangaan. Oostende is hiermee **uniek in België**. De lening mag maximaal 10.000 euro bedragen en moet terugbetaald worden binnen de vijf jaar. Minder vermogende inwoners betalen de lening terug op basis van wat ze besparen op de energiefactuur. Sinds de eerste lening in december 2007, zijn al 103 renteloze leningen uitgeschreven voor een totaalbedrag van 700.000 euro. Het doel is om in de komende vijf jaar minimum 1.000 woningen energiezuiniger te maken.

EOS steekt zelf ook energie in energiebesparing. De energiescanner legt zijn bezoeken namelijk af per **bakfiets**. Met de bak gevuld met energiezuinige maatregelen rijdt hij de stad rond om de Oostendse woningen energiezuiniger te maken.

Het **succes** van de renteloze leningen in Oostende blijft niet onopgemerkt. Ook Kortrijk, Gent en Lier willen binnenkort dergelijke leningen invoeren.

› Wie meer informatie wil over de renteloze leningen van EOS kan terecht bij Annick Vercruyce, op het telefoonnummer 059/80 55 00.

Wevelgem zet ondernemers op de kaart

Het gemeentebestuur van Wevelgem streeft naar een moderne en efficiënte communicatie met haar inwoners en bedrijven. Om hieraan tegemoet te komen, ontwikkelde ze een online bedrijvengids. Dankzij deze permanent geactualiseerde databank kan het gemeentebestuur de burgers correct informeren, kan ze efficiënt communiceren met de ondernemers en kan ze het economisch beleid optimaliseren.

De website geeft een duidelijk overzicht van de Wevelgemse ondernemingen. Inwoners kunnen bedrijven opzoeken op naam, ondernemingsnummer, bedrijfsactiviteit en zelfs op ligging. Ondernemers kunnen hun bedrijfsfiche aanvullen met nuttige informatie zoals een e-mailadres, een website en openingstijden.

Dankzij de contactgegevens die in het platform zijn opgeslagen, kan het gemeentebestuur haar ondernemers bovendien op een efficiënte manier informeren over wegenwerken in de buurt, een nieuwe regelgeving of het vervallen van bepaalde vergunningen.

› Meer informatie over de online bedrijvengids vind je op www.wevelgem.be/bedrijvengids.

20.000 bierviltjes ter promotie van Brugge Studentenstad

Brugge is een studentenstad, en dat zal iedereen geweten hebben! Om Brugge aldus te promoten, lieten het stadsbestuur en de hogescholen HOWEST en KHBO maar liefst 20.000 bierviltjes drukken.

De bierviltjes werden tijdens de laatste twee weken van juni in de Brugse jongerencafés verspreid. HOWEST en KHBO hopen zo de Brugse jeugd op een originele en efficiënte manier te bereiken.

- Wie meer wil weten over de promotie van **Brugge Studentenstad** moet zeker eens naar de website www.brugge.be/studentenstad surfen.

DesignX50 n°2

Innovatieve producten uit de regio Kortrijk

Designregio Kortrijk selecteerde voor de tweede maal de 50 meest innovatieve producten uit de regio Kortrijk – Ieper – Roeselare – Tielt en bundelde ze in het **kwaliteitsboek DesignX50 n°2**. Een selectiecomité selecteerde uit een pool van meer dan 200 producten 50 recente creaties die uitblinken in innovativiteit en creativiteit.

Gekoppeld aan het boek, organiseert Designregio Kortrijk ook de **expositie DesignX50**. De tentoonstelling geeft een beeld van de grote diversiteit aan bedrijven die aan deze Vlaamse regio een extra impuls geven. Alle producten zijn tot stand gekomen door de inzet en overtuiging dat slechts door innovatie en verbeelding nieuwe markten aan te boren zijn.

- Het **boek DesignX50 n°2** is te koop bij Designregio Kortrijk, via het telefoonnummer 056/27 74 02. Prijs per boek: 7 euro.
- De **expositie DesignX50** loopt nog tot en met 14 september in het Broelmuseum in Kotrijk. Informatie over openingsuren en toegangsprijzen vind je op www.kortrijk.be/musea.

Brugse brouwer is beste jonge ondernemer

Foto: Hans Gerritsen

De Brugse brouwer **Xavier Vanneste** (28) is door JCI Vlaanderen uitgeroepen tot **Vlaamse Jonge Ondernemer van het jaar 2008**. De Bruggeling, die met de lancering van zijn bier "**Brugse Zot**" opnieuw leven bracht in de Brugse bierwereld, volgt Peter Vyncke van Vyncke Energietechniek op die vorig jaar de titel in de wacht sleepte.

De jury beoordeelde de genomineerden op een aantal persoonlijke kwaliteiten en niet louter op de prestaties van het bedrijf. De Vlaamse JO moet volgens JCI zowel een *manager*, *educator*, *coach*, *ambassador*, *learner* als *visionair* zijn, én hij moet dit aanvullen met een gezonde dosis creativiteit.

Brugse Zot, dat in 2005 werd gelanceerd, is een succes in binnen- en buitenland. Het bier kaapte al verschillende prestigieuze kwaliteitsprijzen op internationale competities weg.

[Toerisme]

Strategisch plan voor het toerisme in Lier

Foto: Stad Lier

In opdracht van het stadsbestuur van Lier startte WES met de opmaak van een plan dat de **strategie** moet uittekenen voor de **ontwikkeling van het toerisme** in deze stad.

Het strategisch toeristisch plan moet een toekomstvisie aangeven met indicaties van de richtingen die het stedelijk toeristisch beleid in de komende periode moet uitgaan op het vlak van marktstrategie, productontwikkeling, commercialisering, communicatie en interne organisatie.

Tijdens het project maakt WES gebruik van een online projectbeheermodule die de projectadministratie tijdens de hele duur van de studie organiseert. Na afloop van het project kan deze module gebruikt worden voor het opvolgen van de implementatie van de acties die vermeld zijn in het strategisch plan.

[Milieu & training]

E-cursus "Online en offline marketingcommunicatie"

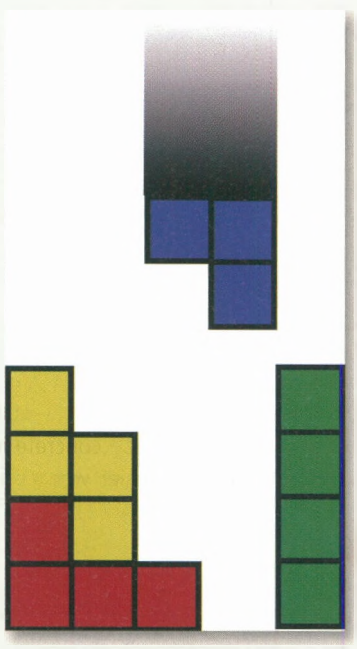

In opdracht van **Toerisme Vlaanderen** startte WES met de uitwerking van een e-cursus "**Online en offline marketingcommunicatie**". De cursus heeft als doel de toeristische infokantoren, diensten voor toerisme, provinciale toeristische federaties, logiesverstrekkende bedrijven en toeristische attracties en musea te professionaliseren in de aanpak van hun marketingcommunicatie.

WES zorgt naast de e-cursus zelf ook voor de installatie en het onderhoud van een **online leermanagementsysteem** (**LMS**) dat de spil vormt van de gehele cursusorganisatie. Toerisme Vlaanderen biedt de cursus immers in twee formules aan. Een eerste formule is de **zuivere e-cursus**, waarbij de deelnemer volledig online door het cursusmateriaal gaat en ondersteund wordt door een coach die de deelnemer begeleidt bij de uit te voeren opdrachten. De tweede formule is een **blended learning vorm**, waarbij de deelnemers de e-cursus doorlopen en in een zestal **live-opleidingsmomenten** dieper ingaan op alle aspecten van de inhoud, de vragen van deelnemers en de uitgewerkte opdrachten. De blended learning cycli worden in oktober 2008 gepland.

Het is de bedoeling dat het online leermanagementsysteem de thuisbasis zal worden voor meerdere, later te ontwikkelen opleidingspakketten voor de genoemde doelgroepen.

[Sociaaleconomisch beleid]

WES ontwikkelt beleidsplan lokale economie voor gemeente Deerlijk

De gemeente Deerlijk wil zich **bedrijfsvriendelijker** opstellen en de handelskern **klantvriendelijker** uitbouwen. Hierbij wordt onder meer gedacht aan de (her)aanleg van het openbaar domein, het opzetten van een aanspreekpunt lokale economie binnen de gemeentelijke administratie, het oprichten van een adviesraad lokale economie en het opmaken van een beleidsplan lokale economie.

Het bestuur van de gemeente Deerlijk gaf aan WES de opdracht om dit beleidsplan lokale economie uit te werken. Het onderzoek moet uiteindelijk een visie opleveren met betrekking tot de gewenste toekomstige economische en ruimtelijke ontwikkeling van de gemeente Deerlijk. Ze moet uitmonden in een **beleidsplan met concrete en realiseerbare acties** die de economie in de gemeente zullen versterken.

Haalbaarheidsonderzoek naar commerciële invulling van brouwerijsite in Kortemark

Het gemeentebestuur van Kortemark onderzoekt de mogelijkheden voor een nieuwe **kwalitatieve invulling van de leegstaande brouwerijsite Louwaege**, gelegen pal in het centrum van de gemeente. Er wordt gekeken of er ruimte is voor publieke en gemeentelijke functies, woongelegenheden en commerciële activiteit.

WES staat in voor het onderzoek naar de mogelijke **commerciële invulling**. De onderzoeksresultaten zullen worden vertaald naar een concrete inhoudelijke visie voor de manier waarop de aantrekkingskracht van het commerciële gebeuren in het centrum van Kortemark kan worden verhoogd en welke rol de herbestemming van de brouwerijsite daarin kan spelen. Specifieke aandacht gaat naar de haalbaarheid van een commerciële invulling van de brouwerijsite.

Het kind van de fiscale rekening

Stephan Janssens • *Ernst & Young Tax Consultants*

Koken kost geld. Kinderen kosten nog meer geld. Ondergetekende is ervaringsdeskundige. Ze kosten dermate veel geld dat zelfs de fiscus rekening wil houden met de uitgaven verbonden aan kinderen. Een overzichtje van een ingewikkeld kluwen.

Wie zijn uw kinderen ?

Een delicate vraag voor sommigen, maar de fiscus is niet erg discreet. Het gaat in eerste instantie om afstammelingen van uzelf of van uw echtgenoot (of van uw "wettelijk" samenwonende partner). Ook andere kinderen die u volledig of hoofdzakelijk ten laste hebt, mag u aangeven. Zo is het mogelijk om als feitelijk samenwonende de afstammelingen van de partner aan te geven als kinderen ten laste (maar dan mag de andere partner ze natuurlijk niet meer aangeven).

De kinderen moeten deel uitmaken van het gezin. Dat betekent concreet dat ze bij u inwonen of hooguit tijdelijk of niet bestendig uit uw gezin verdwenen zijn.

De student op kot is zo'n klassiek discussiepunt. De fiscus beschouwt deze kinderen steevast als kinderen ten laste precies omwille van het feit dat hun verblijf in één of andere studentenstad niet van permanente aard is. Zij moeten inderdaad op geregelde basis huiswaarts keren om zich fysisch en financieel te herladen ...

Om dezelfde reden is de fiscus van mening dat Belgische studenten die in het kader van een uitwisselingsprogramma in een buitenlands gezin verblijven, deel blijven uitmaken van het gezin van hun ouders. Omgekeerd zijn buitenlandse studenten die bij een Belgisch gezin verblijven, dan weer niet te beschouwen als personen ten laste. Merk op dat er rechtspraak bestaat die een omgekeerde mening is toegedaan.

Kinderen die om gezondheidsredenen niet in de gemeenschappelijke woning verblijven, maar bijvoorbeeld in een aangepaste instelling of zelfs in het buitenland wonen, blijven ten laste. In principe zal er immers een band met het gezin blijven.

Overleden kinderen en ontvoerde kinderen

Overleden kinderen blijven het jaar van overlijden nog kind ten laste. De reden hiervoor ligt in het feit dat als een persoon ten laste wegvalt, dit meteen negatieve financiële gevolgen heeft. Er werd voor gekozen om een dergelijk kind het jaar zelf nog ten laste te houden, zodat de financiele repercussies ook met één jaar worden uitgesteld. Gelijkaardige regels bestaan voor doodgeboren kinderen en ontvoerde kinderen.

Bestaansmiddelen

Om kind ten laste te zijn, mag het kind geen bestaansmiddelen hebben boven een bepaalde grens. Deze grens bedraagt in principe 2.660 EUR. Als het gaat om het kind van een alleenstaande, bedraagt de grens 3.840 EUR. Als het kind van de alleenstaande bovendien gehandicapt is, bedraagt de grens 4.870 EUR.

Worden niet beschouwd als bestaansmiddelen: kinderbijslagen, studiebeurzen of tegemoetkomingen vanwege de overheid voor kinderen met een handicap. Onroerende en roerende inkomsten evenmin, als het gaat om inkomsten van minderjarige kinderen waarvan de ouders het wettelijk genot hebben.

Vallen er wel onder: onderhoudsuitkeringen (in de mate dat ze meer bedragen dan 2.660 EUR) evenals beroepsinkomsten (zoals van een vakantiejob).

Enkel de nettobestaansmiddelen komen in aanmerking. De sommen die het kind heeft ontvangen mogen verminderd worden hetzij met de werkelijke kosten, hetzij met een forfaitaire aftrek van 20%.

Kinderen en scheiding

In geval van scheiding van de ouders, moet er gekozen worden wie de kinderen ten laste zal nemen. Steeds vaker beslissen rechters om de zorg voor de kinderen netjes via co-ouderschap onder de twee partijen te verdelen.

Fiscaal is een zeer complexe regeling uitgewerkt waarbij de ouders ook effectief de helft van de belastingvrije som mogen claimen. Essentieel is dat er ofwel een geregistreerde overeenkomst tussen de partners bestaat, ofwel een beslissing van een rechter. Ook de berekening van de opsplitsing is eerder ingewikkeld. Belangrijk is wel dat als één van de ouders onderhoudsgelden betaalt en aftrekt, de andere ouder recht heeft op de volledige belastingvrije som.

Onderhoudsgelden

Fiscaal is het inderdaad vaak interessanter om onderhoudsgelden in aftrek te brengen dan te rekenen op de belastingvrije sommen. Omdat onderhoudsgelden aftrekbaar zijn aan 80%, is hun fiscaal rendement veel hoger.

Noteer echter dat de fiscus zéér terughoudend staat tegenover onderhoudsgelden die worden betaald aan kinderen die dan ook nog eens op kot zitten om te studeren.

Een ander weetje betreft de onderhoudsgelden betaald in het jaar van feitelijke scheiding: in het jaar van de feitelijke scheiding worden de partners nog gezamenlijk belast en is het bijgevolg voor de fiscus niet mogelijk om onderhoudsgelden af te trekken.
Als u onderhoudsgelden betaalt aan kinderen in het buitenland, mag u trouwens niet vergeten om bedrijfsvoorheffing aan te rekenen.

Wat is het nu waard ?

Kinderen ten laste geven recht op een belastingvermindering. De belastingvermindering komt bovenop uw belastingvrij minimum en ze bedraagt :

- 1.280 EUR voor één kind;
- 3.310 EUR voor twee kinderen;
- 7.410 EUR voor drie kinderen;
- 11.980 EUR voor vier kinderen.

Voor elk kind boven het vierde wordt telkens 4.570 EUR toegekend. Kinderen met een handicap tellen voor twee. Kinderen jonger dan 3 jaar geven daarenboven recht op een aanvullende belastingvrije som van 480 EUR, op voorwaarde dat er geen aftrek van kinderoppaskosten wordt toegepast.
Besef dat de belastingvrije som onderaan de belastingtarieven zit.
Concreet voorbeeldje : u heeft 3 kinderen waarvan 1 jonger dan 3 jaar en u bent gehuwd.
Uw belastingvrije som bedraagt in dat geval 14.930 EUR, wat goed is voor een belastingbesparing van 3.544 EUR. Een alleenstaande heeft een belastingvrije som van 6.020, wat een belastingbesparing oplevert van 1.050 EUR. Uw 3 kinderen (waarvan 1 jonger dan 3 jaar) zorgen dus voor een belastingbesparing van bijna 2.500 EUR. Een vierde kind in dit geval geeft een verhoging van de belastingvrije som met 4.570 EUR. Goed voor een belastingbesparing van 1.828 EUR.

Zin om uw echtgeno(o)t(e) vanavond te verleiden? Gooi eens een fiscaal argument in het midden. ■

Colofon

De artikelen in West-Vlaanderen Werkt zijn niet noodzakelijk de weergave van officiële standpunten van WES. Bij naamvermelding verschijnt de bijdrage onder de verantwoordelijkheid van de auteur.

Reproductie van of verwijzing naar één van de artikelen mag uitsluitend met correcte vermelding van auteur en bron, én mits het bezorgen van een kopie aan de redactie.

Beschermcomité

P. Breyne, gouverneur
voorzitter WES
prof. em. dr. O. Vanneste, eregouverneur
D. De fauw, J. Durnez, B. Naeyaert, G. Pertry, M. Titeca-Decraene, P. Van Gheluwe
leden van de deputatie

Redactiecomité

Voorzitter: prof. dr. N. Vanhove
R. De Keyser, H. Desmyttere,
T. Termote, L. Denorme, B. Declerck,
L. Vanden Bussche

Eindredactie

Lieselot Denorme

Verantwoordelijke uitgever

N. Vanhove
Krakkestraat 3, 8200 St.-Andries (Brugge)

Advertentiewerving

Lieselot Denorme
tel. 050 36 67 74 - fax 050 36 31 86
e-mail: lieselot.denorme@wes.be

Oplage: 4.120 exemplaren

Redactie
WES vzw
Baron Ruzettelaan 33
8310 Brugge-Assebroek
tel. 050 36 71 36
fax 050 36 31 86
BTW BE 408 382 668
E-mail: redactie@wes.be
website: www.wes.be

Ontwerp lay-out: WES
Drukkerij: Goekint Graphics, Oostende
Foto kaft: HOWEST

Lid van de Unie van de Uitgevers van de Periodieke Pers

West-Vlaanderen Werkt wordt gedrukt op houtvrij en milieuvriendelijk gebleekt papier.

ISSN=1374-6235

'West-Vlaanderen Werkt'

West-Vlaanderen Werkt is een uitgave van WES vzw.
In elk nummer brengen wij:

- sociaal economisch nieuws met speciale aandacht voor West-Vlaanderen;
- wetenschappelijk onderbouwde artikelen en actuele informatie voor privaat en publiek management.

Abonnement

Een jaarabonnement 2007 is gratis.
Het tijdschrift 'West-Vlaanderen Werkt' verschijnt vier maal per jaar.
Registreren kan via de website van WES: www.wes.be

Wet op de privacy van 8/12/1992

'West-Vlaanderen Werkt' wordt u gratis toegestuurd door WES vzw. Indien uw gegevens onjuist zijn of indien u het tijdschrift niet meer wenst te ontvangen, neem dan contact op met de redactie. WES deelt uw persoonlijke gegevens niet mee aan derden.

Lokale economie

"Behandeling van vergunningsaanvragen voor handelsvestigingen", een praktische digitale handleiding op cd-rom voor ambtenaren lokale economie, 2006, € 250 (incl. BTW en verzendingskosten).

Meerwaardeneconomie

'Zonder vooroordelen' - getuigenissen van West-Vlaamse organisaties over het werken met kansengroepen, 2007, 48 blz., gratis publicatie.

Regionale economie

(Ver)ken uw grens. Onderzoek naar de grensoverschrijdende bezoekersstromen in de Euregio Scheldemond, 2007, 35 blz.

Toerisme

Tourism Studies in Bruges, 2002, 64 blz., € 15,00

Reeks Facetten van West-Vlaanderen

45 Bezetting van de bedrijventerreinen in West-Vlaanderen, 1998, 322 blz., € 36,94
46 Het logiesaanbod aan de kust, 1998, 56 blz., € 14,63
47 Mestproblematiek in de provincie West-Vlaanderen 1999, 73 blz., € 18,59
48 Behoeftenanalyse hoger onderwijs in West-Vlaanderen 1999, 40 blz., € 12,39
49 Bevolking en gezinnen in West-Vlaanderen 2000-2010, 1999, 44 blz., € 12,39
50 De integratie van moeilijk plaatsbare groepen op de arbeidsmarkt in West-Vlaanderen, 2002, 65 blz., € 15,00
51 Evaluatiemethode voor centrumbeheer, 2003, 75 blz, € 20,00
52 Strategisch plan voor de haven van Brugge-Zeebrugge, 2005, 64 blz., € 20,00
53 De migratie van West-Vlaamse jongeren: migratiemotieven en de gevolgen hiervan op de West-Vlaamse arbeidsmarkt en knelpuntberoepen, 2005, 47 blz., € 20,00
54 Duurzame kwaliteit voor bedrijventerreinen, 2006, 64 blz., € 25,00
55 Koopstromen in kaart, 2007, 102 blz., € 25,00

De betalende publicaties zijn BTW inbegrepen, exclusief portkosten

De volledige lijst van alle publicaties van WES kunt u verkrijgen bij
Jessie Rosseeuw,
e-mail: jessie.rosseeuw@wes.be
fax 050 36 31 86 - tel. 050 36 67 70
of op www.wes.be/publicaties'

dewaele
vastgoed & advies

dewaele brugge | t 050 444 999 | brugge@dewaele.com | vlamingstraat 32 | 8000 brugge

dewaele roeselare | t 051 265 000 | roeselare@dewaele.com | grote markt 13 | 8800 roeselare

dewaele kortrijk | t 056 22 55 66 | kortrijk@dewaele.com | doorniksestraat 22 | 8500 kortrijk

Ook kantoren te: oostende | aalter | ieper

DE NR 1 IN BEDRIJFSVASTGOED

met het grootste aanbod in West- en Oost-Vlaanderen!

RUDDERVOORDE - Te koop

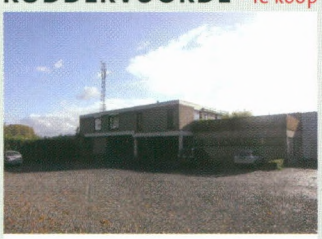

Prachtig bedrijfsgebouw met magazijn (1.650m²), burelen (480m²) en ruim, instapklaar appartement (216m²) op 1° verdieping. Grondopp. 5.000m². Op 4 km van E403. Interessante prijs!

Tel.: 050/444 999 BQ0180

BRUGGE - Te koop

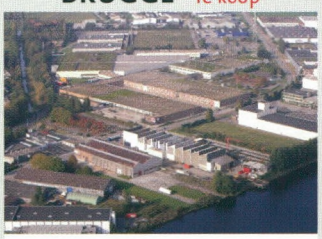

Magazijn (952m²) met kantoor (260m²) en 8 autostaanplaatsen op industriezone "Herdersbrug". Grondopp. 1.688m².
Reeds 7 units verkocht.

Tel.: 050/444 999 BQ0166

BRUGGE - Te koop

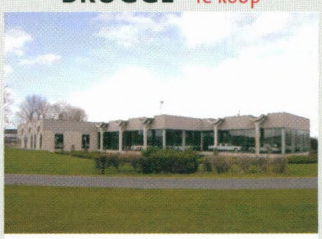

Prachtig BEDRIJFSGEBOUW (1.696m²) met uitstraling op toplligging. Grondopp.: 15.000m². Ruime parking voor het gebouw. Ruime uitbreiding mogelijk tot max. 6.000m² bijkomend! Ideaal voor garage. Verkoop wegens verhuis.

Tel.: 050/444 999 BQ0206

AALTER - Te huur

KANTOOR (634m²) en MAGAZIJN (4.140m²) nabij de E40. Gesplitste verhuring mogelijk (vanaf 585m²). Totale grondopp.: 8.461m².

Tel.: 050/444 999 BP0174A

GISTEL - Te koop

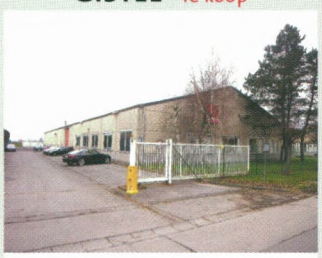

Bedrijfsgebouw (4.000m²) bestaande uit magazijnen met kantoorruimte (600m²) gelegen in industriegebied "Konijnebos" te Gistel. Grondopp.: 8.772m².

Tel.: 050/444 999 BQ0212

ZANDVOORDE - Te huur

Magazijn (1056m²) met bureel (377m²) en 10- tal parkings. Gelegen op topligging langs A10 (Oostende) op ambachtelijke zone. Zeer vlotte bereikbaarheid!

Tel.: 050/444 999 BP0176

ZWIJNAARDE - Te huur

Instapklare kantoorruimte (525m²) met uitstraling op 2° V, nabij E40 en E17. 8 private en 55 gemeenschappelijke parkeerplaatsen. Medehuurders: Fortis, KPMG, ...

Tel.: 050/444 999 BO0119

BEERNEM - Te koop

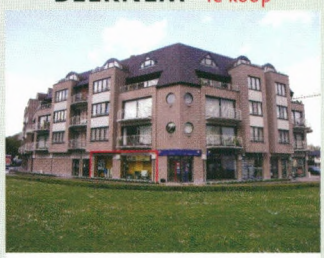

Handelsgelijkvloers/kantoor (92m²) met berging (40m²) op commerciële ligging (op 500m van afrit E40).

Tel.: 050/444 999 BQ0213

ROESELARE - Te koop

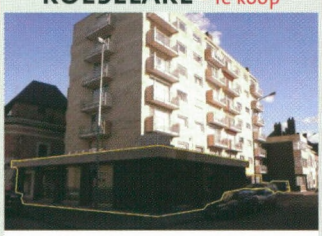

Circa 470m² burelen in centrum Roeselare, inclusief 14 standplaatsen. Een zee van ruimte met polyvalente invulling. Grote commerciële troef dankzij huidige ontwikkeling KBC site.

Tel.: 051/265 000 R08049

ROESELARE - Te huur

Atelier / opslagruimte op enkele minuten van afrit Roeselare-Haven met totale grondopp. van 3648m² met vrij te gebruiken ruime parking. Ambachtelijk grondgebied.

Tel.: 051/265 000 R08014E

TORHOUT - Te koop

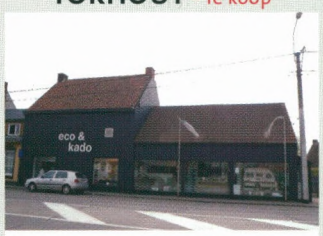

Handelspand op uitstekende ligging met grondopppervlakte van 983 m². Recent vernieuwd, met brede etalage en commerciële tuin. Omvat tevens een woonst. Polyvalente invulling mogelijk.

Tel.: 051/265 000 R08090

TORHOUT - Te huur

885 m² atelier met 2 sektionale poorten, nieuwe vloer en ruime parking. ca 70 m² inrichtbare (in samenspraak met de eigenaar) bureelruimte. Uitstekende ligging - industriezone Klasse I.

Tel.: 051/265 000 R08110

HEULE - Te koop

Bedrijfscomplex klasse 1: burelen/magazijnen 8.500m² met ruime parking (woonstmogelijkheid). Totale grondopp.: 15.625m² waarvan 12.548m² bebouwd.

Tel.: 056/22 55 66 K06276

KUURNE - Te koop

Recent bedrijfscomplex 7800m² H 7m. Polyvalente mag. 6.800m², inger. kantoren 1.000m², ruime parking & uitbreidingszone 10.000m². Klasse 1. Grondopp. 20.000m².

Tel.: 056/22 55 66 K07419G

MOORSELE - Te koop

Bedrijfspand 1.500m² met uitbreidingsmogelijkheden 700m² + voorliggende woning 220m². Grondopp. Ca.4250m².

Tel.: 056/22 55 66 K08055

DOTTENIJS - Te koop

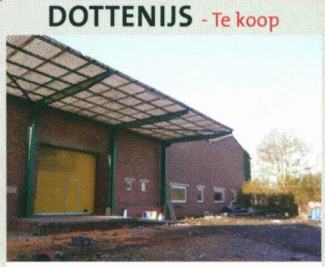

Bedrijfsgebouw 2.500m² met bijgaande industriegrond 4.400m².
Klasse 1 milieubelastend.

Tel.: 056/22 55 66 K08071

Volledig aanbod & info: **www.dewaele.com**

REO VEILING

Onze groenten primeuren

600 ton verse gezonde groenten en fruit, dat is de dagelijkse aanvoer op de REO Veiling van Roeselare, een grote coöperatieve veiling. Hier worden meer dan 60 verschillende groenten en fruit, geteeld door 3.200 leden-tuinders, geveild. Deze kwaliteitsproducten vinden onder optimale omstandigheden hun weg naar de consument. Kwaliteit en voedselveiligheid staan hierbij steeds voorop.

www.reo.be

Reo | Oostnieuwkerksesteenweg 101 | B-8800 Roeselare

Tel. 051 23 12 11 | Fax 051 23 12 89 | info@reo.be

FLANDRIA